Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

8 ДЕКАБРЬ, ЧОРШАНБА. № 237 (735). Сотувда эркин нархда. 1993 йил.

БУЮК КЕЛАЖАГИМИЗНИНГ ҲУҚУҚИЙ КАФОЛАТИ

Республика Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Конституциясининг бир йиллигига бағишланган тантанали йиғилишда сўзлаган нутқи

Ассалому алайкум, муҳтарам юртдошлар!

Азиз меҳмонлар!

Хонимлар ва жаноблар!

Бугун диёримизда мустақил Ўзбекистон Республикаси ҳаётидаги улуғ сана нишонланяпти. Бу — янги туғилган давлатимизнинг, ҳақиқий мустақиллигимизнинг мустаҳкам пойдевори бўлган ҳур Ўзбекистонимиз биринчи Конституциясининг бир йиллигидир!

Бир йил муқаддам халқимизнинг кўп асрлик тарихида буюк воқеа содир бўлди. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн биринчи сессияси мамлакатимизнинг Асосий Қонуни — Янги Конституцияни қабул қилди ва 8 декабрь кунини умумхалқ байрами деб белгилади.

Фурсатдан фойдаланиб, давлатимиз ва халқимиз тарихида абадий қоладиган, келажак авлодлар фахр билан эслаб юрадиган Ўзбекистон Конституцияси куни — нутлуғ айём билан барчангизни чин қалбимдан муборакбод этишга рухсат бергайсиз.

Муҳтарам дўстлар!

Ҳаммамиз учун азиз бўлган ватанимиз мустақиллигининг иккинчи йиллигини яқинда нишонладик.

Бугун Ўзбекистон халқи улуғ аждодларининг анъаналарини, урф-одатларини давом эттириб, тақдирини ўз қўлига олиб, қаддини ростлаб, эл-юртимизда осойишталик, барқарорликни, миллатлараро аҳиллик ва фуқаролар тотувлигини авайлаб-асраб, янги тарихий шароитда ўз келажагини қурмоқда, миллий давлатчилигини тикламоқда.

Ўзбек миллати азалдан ўз фикри, ўз истиқлоли учун курашиб яшаган. Бунга мозий гувоҳ. Миллатимиз тарихи ҳақидаги ҳақиқат юртимизнинг фидойи, ўз йўлидан, маслагидан, сўзидан қайтмайдиган фарзандларига очилиши лозим. Билишимиз шарт бўлган тарих саҳифаларини қунт билан варақлаш ҳаммамиз учун ҳам фарз, ҳам қарздир.

Шарқни Ғарб билан боғлаган Буюк ипак йўлининг марказида жойлашган Буюк Турон — Моварауннаҳр заминида қадимда ўзга мамлакатлар вакиллари нафақат тижорат билан шуғулланар, балки илм-маърифат, маданият дурдоналари ва давлатчилик асослари билан ҳам танишар эди.

Буюк бобомиз соҳибқирон Амир Темур барпо этган, илм-фан, маърифат борасида ўрта асрлардаёқ дунёга танилган бир давлат, катта бир миллат, ғоят чиройли сўзлар билан ниқобланган кўп йиллик мустамлакачилик асоратидан озод бўлганини бугун ҳис этмоқда.

Сир эмас, ҳар қандай жамият келажакни кўзлаб яшайди ва унинг пойдеворини имкон қадар мустаҳкамроқ қуришга ҳаракат қилади. Шу нуқтаи назардан қараганда, давлатимиз, жамиятимиз эришган буюк ютуқ — Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси бўлди.

Табиийки, ҳар қандай давлатнинг юзи, обрў-эътибори унинг Конституцияси ҳисобланади. Зотан, Конституция давлатни давлат, миллатни миллат сифатида дунёга танитадиган қомусномадир. Шу маънода Асосий Қонунимиз халқимизнинг иродасини, руҳиятини, ижтимоий онги ва маданиятини акс эттиради. Чунки уни ишлаб чиқиш ва муҳокама этишда бутун халқ иштирок этди. Бир сўз билан айтганда, Конституциямиз том маънода халқимиз тафаккури ва ижодининг маҳсулидир.

Асосий Қонунимизни баҳолашда, АҚШ, Буюк Британия, Франция, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Европа Хавфсизлик ва ҳамкорлик кенгаши каби нуфузли давлат ва халқаро ташкилотларнинг олимлари фаол қатнашдилар. Лекин; ҳеч ким, ҳаттоки, бизни хуш кўрмайдиган кишилар ҳам унинг демократик моҳиятини инкор эта олмади.

Она ватанини тарк этган, ўзларини «мухолифат» атаб юрган, четдан бериладиган садақа эвазига кун кечираётган бўҳтончи кимсалардан биронтаси Конституциямизга қарши бирор оғиз гап айта олмади.

Табиий бир савол туғилади: хўш, бунинг сабаби нима?

Биринчидан, бизнинг Конституция ҳақиқатан ҳам демократик Конституциядир. Тарихда синалган умуминсоний, умумбашарий қадриятларни ўзида мужассам этган ҳужжатдир. Иккинчидан, бизнинг Конституция энг ривожланган, тараққий топган давлатларнинг тарихий тажрибасига таянган ҳолда яратилган, у дунё миқёсида ҳам ҳар қандай илғор давлат конституцияси билан бемалол куч синашмоқда.

Шу билан бирга бу Конституция умумий мазмунидан тортиб, оддий бир бандига қадар Хўжа Аҳмад Яссавий бобомиз даврида, буюк Амир Темур замонида шаклланган миллий тафаккурни, муқаддас исломий қадриятларни ўзида акс эттиради. Шу кўҳна замин одамлари кўнглида устивор бўлган адолат, ҳақиқат, иймон, олижаноблик, бағри кенглик, мардлик, тантилик каби улуғ хислатлар бу муборак ҳужжатдан муносиб ўрин олган.

Дарҳақиқат, у Ўзбекистонимизда — шу азиз ва муқаддас заминимизда истиқомат қилаётган инсонларнинг дунёқарашини, уларга хос ўзаро муносабатлар, хусусиятларни, меҳр-оқибат, одамийлик, ўзга миллат ва элатларга нисбатан ҳурмат, илму фанга интилиш, ор-номус, иффат ва ҳаё каби эзгу фазилатларни ўзига асос қилиб олган. Бизнинг Конституциямиз эски тоталитар-мустабидлик тузумидан, ўзини ҳаётда мутлақо оқламаган, касодга учраган, мисн

(Давоми 2-бетда).

БОШ ҚОНУНИМИЗ ТАНТАНАСИ

Ватанимиз шаҳар ва қишлоқларида бошланган Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг бир йиллиги тантаналари мамлакат пойтахтидаги Халқлар дўстлиги саройида давом этди.

Асосий Қонунимиз зўр сиёсий, ҳуқуқий ва халқаро аҳамиятга молик ҳужжат ўлароқ, жаҳонда янги, эгамен, истиқболи порлоқ давлат туғилганининг шаҳодатномаси бўлди. Мустақиллигимизнинг ҳуқуқий негизи сифатида мазкур ҳужжат умуминсоний қадриятларга асосланганн, демократик давлат тамойилларини акс эттиргани, жамият тараққиётини белгилаши билан ҳам қимматлидир. Унга амал қилмоқ юртимизни дунёнинг қудратли, бой-бадавлат, фаровон мамлакатларидан бирига айлантириши шубҳасиздир.

Муҳташам кошона тўрини безаган Ўзбекистон давлат байроғи ва ундаги Конституция рамзи тантанага янада улуғворлик бахш этган. Республика мустақиллиги кунидан кейин энг катта миллий байрамимиз ҳисобланган бугунги тантана иштирокчилари орасида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳри меҳнаткашлари, хорижий мамлакатлар элчихоналари вакиллари, шунингдек, узоқ-яқиндан келган меҳмонларни учратиш мумкин.

Тантанали йиғилишни Тошкент шаҳар ҳокими А. Фозилбеков очди.

Ўзбекистон Республикасининг юракларни тўлқинлантирувчи давлат мадҳияси янгради.

Президент Ислом Каримов Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг бир йиллиги ва мамлакатдаги ижтимоий-сиёсий аҳвол тўғрисида маъруза қилди.

Тантанали йиғилиш сўнггида республика санъат усталари иштирокида катта байрам концерти намойиш этилди.

ХАЛҚАРО ИЛМИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ

Ватанимиз пойтахтидаги кўркам кошоналардан бири — «Туркистон» саройида 7 декабрь куни Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган куннинг бир йиллигига бағишланган халқаро илмий конференция бўлди.

Конференцияни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев очди.

Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди раиси вазифасини бажарувчи, академик Ш. Ўразаев, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Қорақалпоғистон бўлимининг раиси, академик С. Камолов, Тошкент Давлат Юридик институти ректори, профессор А. Саидов, Ўзбекистон Республикаси Олий судининг раиси У. Мингбоев, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Б. Мустафоев ва бошқалар конституциямизнинг муҳим жиҳатлари, халқаро миқёсда тутган ўрни ва аҳамияти ҳақида гапирдилар.

Туркия Республикасининг Ўзбекистондаги буюк элчиси Бўлқон Чўтур, Россия Конституциявий суди раиси вазифасини бажарувчи Николай Витрук, францияник профессор Оливье Шмидт анжуманда сўзга чиқиб, мустақил Ўзбекистон Конституцияси буюк давлат барпо этишимизда мустаҳкам пойдевор бўлажагига ишонч билдирдилар. (ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИНИНГ БИР ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН АВФ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган куннинг бир йиллиги муносабати билан меҳр-шафқат ва инсонпарварлик қоидаларига амал қилиб, қарор қиламан:

1. Биринчи марта қамоққа ҳукм қилинган аёллар ва балоғатга етмаган шахслар оғир жиноят, шунингдек, уюшган жиноий гуруҳлар таркибида жиноят содир этмаган бўлсалар, жазодан озод қилинсин.

2. Эҳтиётсизлик оқибатида содир этган жиноятлари учун 5 йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилинган бошқа фуқаролар жазодан озод қилинсин.

3. Фармоннинг 1-моддасида санаб ўтилган шахсларнинг жиноий ишларини тергов қилиш ва судда кўриб чиқиш тўхтатилсин.

4. Мазкур Фармон эълон қилинган кундан кучга киради ва 4 ой ичида ижро этилиши керак.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 7 декабрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВГА

Ҳурматли Ислом АБДУҒАНИЕВИЧ!

Конституциямизнинг бир йиллиги арафасида «Республика театрлари артистларининг меҳнатига ҳақ тўлаш шартларини яхшилаш тўғрисида»ги фармонингиз биз, санъаткорларнинг қувончига-қувонч, ғайратига-ғайрат қўшди.

Бу эътибор санъаткорлар қалбида истиқлолга, ватанимиз келажагига, миллий маданиятимиз ривожига бўлган ишончни янада мустаҳкамлайди.

Ишонтириб айтамизки, мазкур фармондан руҳланиб, давлатимизнинг буюк келажаги, миллий маданиятимизнинг равнақи йўлида бор куч-ғайратимизни сарфлаймиз. Зеро, жамиятимиздаги тинч-тотувлик, ижтимоий-сиёсий барқарорлик биз, санъат аҳлини юксак ижодий парвозлар сари чорлайди, бу йўлдаги изланишларимизга қанот бағишлайди.

Сора Эшонтўраева, Ҳалима Носирова, Наби Раҳимов, Ёқуб Аҳмедов, Зикир Муҳаммаджонов, Ғанижон Тошматов, Фаттоҳхон Мамадалиев, Ориф Алимаҳсумов, Муҳаммаджон Мирзаев, Маҳмуджон Ғофуров, Фароғат Раҳматова, Суръат Пўлатов, Бернора Қориева, Қўркмас Муҳиддинов, Галия Измайлова, Дилбар Абдураҳмонова, Абдуғани Абдукаюмов, Камолиддин Раҳимов, Ғуломжон Ёқубов, Ортиқ Отажонов, Олмахон Ҳайитова, Клавдия Ефремова, Вилоят Оқилова, Насиба Абдуллаева, Тамара Дошумова, Нажмиддин Ансатбоев, Таваккал Қодиров, Турсуной Мамедова, Михаил Мансуров, Раҳима Мазоҳидова, Фаридун Сафаров, Маъмура Эргашева, Дилафрўз Жабборова, Георгий Цинкобуров ва бошқалар.

БУЮК КЕЛАЖАГИМИЗНИНГ ҲУҚУҚИЙ КАФОЛАТИ

(Боши 1-бетда).

чиққан тизимдан воз кечиб, янги, замонавий ва эркин ҳаётга интилишимизга, мана шу янгидан қураётган ҳаётимизни ҳар тарафлама ҳимоя этишимизга хизмат қилади.

Ҳақиқатан ҳам, ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкинки, бизнинг Конституциямиз умуминсоний ғоялар — тенглик, эркинлик, биродарлик, халқлар ва миллатлараро дўстлик, мамлакат ва дунё барқарорлиги каби энг улуғ ғояларга хизмат қилади. Ишончим комилки, буни барча халқимиз теран англайди ва бунга ишонади.

Шуни таъкидлаб ўтиш жоизки, кечаги замонларда ҳам кўп Конституциялар бўларди. Ҳар бир даврга, ҳатто айрим шахсларга ҳам мослаштириб чиқарилган асосий қонунларни биламиз. Аммо ўша Конституциялар, улар кимнинг номи билан аталганидан қатъи назар, бир мақсадга — қотиб қолган мафкурага асосланган тузумни ҳимоя қилишга ва унинг ҳукмронлигини ўтказишга хизмат қилар эди.

Ҳаммамизга маълумки, биз сўнгги 70 йил мобайнида давлатга қарамлик ва сиғиниш ҳолатида яшадик. Мамлакатдаги барча бойликларнинг, мулкнинг эгаси давлат деб ҳисоблаб келдик. Қайси масалани олмайлик, давлат манфаати биринчи ўринда, фуқаро, шахс манфаати эса деярли ҳисобга олинмаслиги эски Конституцияларнинг ҳар қайси моддасида яққол кўзга ташланар эди.

Янги Конституциямизнинг энг муҳим моҳияти шундан иборатки, унда «давлат органлари ва мансабдор шахслар жамият ҳамда фуқаролар олдида масъулдирлар» дейилган, яъни фуқаролар манфаатининг устунлиги қонуний равишда мустаҳкамланган ва кафолатланган. Собиқ тоталитар тузум шароитида бундай фикрни ҳеч ким хаёлига ҳам келтира олмас эди. Бугун эса инсон, унинг ҳаёти, эрки, шаъни, қадр-қиммати ва бошқа ҳуқуқ ҳамда эркинликлари муқаддас бўлиб, давлат ҳимоясидадир.

Қадрли дўстлар!

Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари борасида Конституциямиз инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясининг барча асосий ғоя ва қоидаларини ўзига сингдирган. Ўзбекистонда яшовчи ҳар бир шахс фуқаролик ҳуқуқига эга. Ҳеч ким фуқароликдан ёки фуқароликни ўзгартириш ҳуқуқидан маҳрум этилиши мумкин эмас.

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги унга қандай асосларда эга бўлинганидан қатъи назар, ҳамма учун тенгдир. Фуқаролик ҳар бир шахсга республиканинг иқтисодий, сиёсий, ҳуқуқий ва маданий турмушда мумкин қадар тўлароқ иштирок этиш имконини беради. Чунончи, шахс Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини қабул қилар экан, бу билан у Конституциямиз ва қонунларимизда мустаҳкамлаб қўйилган ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлади. Шунингдек, у маълум бурчларни ҳам бажаришга мажбурдир. Табиийки, Ўзбекистон давлати ҳам фуқароларнинг манфаатлари ва эркинликларини республика ҳудудида ва унинг ташқарисида ҳимоя қилиш мажбуриятини ўз зиммасига олади.

Умум эътироф этган қоидага кўра ҳар бир шахс фақат бир давлатнинг фуқароси бўла олади. Бу ўринда шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, баъзи бир давлатларнинг айрим сиёсий раҳбарлари муайян бир миллат вакилларига икки фуқаролик ҳуқуқини бериш масаласини олға сурмоқдалар. Бунда айрим миллатга мансуб шахсларнинг ҳуқуқларини тўлароқ ҳимоя этишни кўзда тутмоқдалар. Аслида уларнинг мақсади бошқа — бизнинг ички ишларимизга аралашиш, бизнинг мустақиллигимизни чеклаш, бизга шу йўл билан яна тазйиқ ўтказишга уринишдир.

Биз бундай ёндашувни рад этамиз, албатта. Бунга ягона Ўзбекистон халқини ташкил этувчи барча миллат ва элатлар рози бўлмайдилар. Демократик ҳуқуқий давлатда фуқаролик фақат биргина миллий тамойил асосида белгиланмайди. Агарда фуқаролик миллий тамойил асосида белгиланса, инсонга миллатига қараб турли хил ҳуқуқий мақом берилса, бу охир-оқибатда жамият барқарорлигининг бузилишига олиб келади.

Икки давлат фуқаролигига мансублик — ачинарли ҳолдир. Бу — беватанлик билан баробардир.

Мамлакатимизда муайян кишилар ёки айрим миллат ёхуд этник гуруҳларнинг икки давлат фуқароси бўлиши учун на сиёсий, на ҳуқуқий асос бор. Шунинг учун ҳам, «Фуқаролик тўғрисида»ги қонунимизга мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган шахснинг бирон-бир чет давлат фуқаролигига мансублиги тан олинмайди. Бу қоида 1930 йилги Гаага конвенциясида мустаҳкамланган икки фуқароликни тан олмаслик халқаро тамойилга ҳам тўла мос келади.

Бу — бизнинг фуқаромиз республика ва унинг идоралари билан муносабатда ўзининг бошқа давлат фуқаролигига мансублигини рўкач қила олмайди деганидир. Бундан ташқари, ҳеч ким ўзини Ўзбекистон Республикасининг бошқа фуқаролари мавқеидан фарқ қилувчи ўринга ҳам қўя олмайди.

Ўзбекистон фуқаролари, ўзларининг насл-насаби, ирқи, миллатидан ва бошқа ҳолатларидан қатъи назар, тенг ҳуқуққа эгадирлар. Конституциямиз Ўзбекистон фуқароси деб ҳисобланган барча миллат ва элатларнинг тиллари, урф-одатлари ва миллий анъаналари ҳурмат қилинишини кафолатлайди.

Муҳтарам дўстлар!

Республикамизда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг асосини иқтисодиётни бошқаришнинг буйруқбозлик, режага қарам бўлиш услубларидан мулкчиликнинг хилма хил шаклларига, тадбиркорликка, эркин меҳнат қилиш ҳуқуқига асосланган бозор муносабатларига ўтказиш ташкил этади.

Конституцияда хусусий мулкнинг давлат томонидан ҳимоя қилиниши таъкидланган. Мақсад — иқтисодиётни ўта марказлаштирмаслик ҳамда яккаҳокимликка барҳам беришдан, корхоналар, ташкилотлар ва хусусий тадбиркорларнинг мустақиллигини кенгайтиришдан иборат. Унда хўжалик фаолиятига давлатнинг яккаҳокимчилик тарзида аралашувига чек қўйилган, иқтисодий фаолият эркинлиги таъминланган, ишбилармонлик ташаббусига ва эркин бозор муносабатларига кенг йўл очилган. Хуллас, ўз мулкига ўзи хўжайин бўлган кишилар ижтимоий ва сиёсий барқарорликнинг асосий таянчи бўлиб хизмат қилади.

Конституцияда ҳурфикрлик, виждон ва диний эътиқод эркинлиги масалаларига ҳам катта эътибор берилган. Бу эса республикамизда шаклланган урф-одатларга, халқимизнинг теран маънавий анъаналарига батамом мос келади. Диннинг халқимиз маънавиятига, руҳиятига ўтказаётган ҳаётбахш таъсирини кўриб турибмиз. Инсоннинг покланишида, жамиятни руҳий-ахлоқий жиҳатдан соғломлаштириш борасида ислом динининг ижобий таъсирини баҳолаш қийин. Буни ҳаммамиз яхши тушунишимиз лозим. Ўйлайманки, диннинг тарбиявий аҳамияти янада кучайиши керак. Дин ва диний ташкилотларга нисбатан янада мулоҳазали сиёсат юритилиши даркор.

Диний ташкилотлар ва бирлашмалар, давлатдан ажратилган ҳолда, қонун олдида тенгдирлар. Давлат диний бирлашмаларнинг фаолиятига аралашмайди. Ҳар бир инсон ўз эътиқодига ва хоҳлаган динига амал қилиш ёки ҳеч қайси динга эътиқод қилмаслик ҳуқуқига эга.

Янги Конституциямизнинг муҳим жиҳатларидан бири шуки, давлат ҳокимиятининг тузилиши ва фаолият тартиби ваколатларни тақсимлаш тамойили асосида амалга оширилади.

Улуғ бобокалонимиз Амир Темур «Қаерда қонун ҳукмронлик қилса, шу ерда эркинлик бўлади», деган сўзларни тарих саҳифаларига зарҳал ҳарфлар билан ёздирган эди. Қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимияти — давлатнинг учта асосий таянчидир.

Конституцияда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг, Ўзбекистон Президентининг, Вазирлар Маҳкамасининг, суд ҳокимияти идоралари бўлмиш — Конституциявий суд, Олий суд ва Олий хўжалик судининг ваколатлари аниқ-равшан белгилаб қўйилган.

Қонун чиқарувчи ҳокимият Олий Мажлис томонидан ижроия ҳокимияти эса Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Вазирлар Маҳкамаси томонидан амалга оширилади.

Суд ҳокимияти Конституциявий суд, Олий суд ва Олий хўжалик суди томонидан амалга оширилиб, улар биргаликда республиканинг ягона суд тизимини ташкил этади.

Конституцияда жойлардаги давлат ҳокимияти органларига алоҳида эътибор берилган. Ўз-ўзини бошқариш тамойилларини мустаҳкамлаш билан бир қаторда, маҳаллий ҳокимиятнинг бошлиғи — ҳоким лавозими жорий этилади. Муайян ҳуқуқларга эга бўлган маҳаллий вакиллик ҳокимияти — халқ депутатлари кенгашларига, шунингдек, ижроия ҳокимиятига вилоят, туман, шаҳар ҳокимлари раҳбарлик қиладилар.

Шаҳарчалар, қишлоқлар ва овулларда маҳаллий ҳокимият ўз-ўзини бошқариш органлари шаклида амалга оширилади. Фуқароларнинг бундай йиғинлари ўзини ўзи бошқариш органлари ҳисобланади.

Асосий қонунимиз Ўзбекистон таркибидаги Қорақалпоғистон Республикасининг мақомини тан олади ва унинг суверенитетини муҳофаза этади. Қардош Қорақалпоғистон ҳам ўзининг Асосий қонунини қабул қилди. Ўзбеклар билан қорақалпоқларнинг абадий бирлиги ва қон қардошлигини тасдиқлади.

Конституциямизда коммунистик мафкура, синфийлик, яккапартиявийлик иллатларидан асар ҳам йўқ.

Давлат сиёсий партияларнинг, жамоат бирлашмаларининг, шу жумладан, касаба уюшмаларининг ҳуқуқий манфаатларини муҳофаза этади. Бундан ташқари, давлатга жамоат бирлашмаларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига риоя этилишини таъминлаш, уларга ижтимоий ҳаётда иштирок этиш учун тенг ҳуқуқий имкониятлар яратиб бериш вазифаси ҳам топширилган.

Конституцияда жамиятимизда кўппартиявийлик тизимини шакллантиришнинг ҳуқуқий асослари яратилган. Олий Мажлисга сайлов Ўзбекистон тарихида биринчи марта кўппартиявийлик асосида ўтади. Шунинг учун ҳам бугун сайлов тўғрисидаги қонун лойиҳаси қизғин муҳокама қилинмоқда.

Асосий қонунимизда ижтимоий ҳаёт сиёсий институтлар, мафкуралар ва фикрларнинг хилма-хиллиги асосида ривожланади, дейилган. Ҳеч қайси мафкура давлат мафкураси мақомига кўтарилиши мумкин эмас. Бу конституциявий қоида бизнинг олдимизга миллий истиқлол мафкурасини яратиш вазифасини қўяди.

Миллий истиқлол мафкураси халқимизнинг азалий анъаналарига, удумларига, тилига, дилига, руҳиятига асосланиб, келажакка ишонч, меҳр-оқибат, инсоф, сабр-тоқат, адолат, маърифат туйғуларини онгимизга сингдиришга хизмат қилиши лозимлигини унутмайлик. Унда жамиятимиздаги барча кучлар, ҳаракатлар, жамоат ташкилотлари, аҳоли турли табақаларининг ўй-фикрлари, орзу-умидлари ўз ифодасини топмоғи лозим. У давлатимиз фуқароларининг улуғ мақсад йўлида қалбан бирлаштиришга кўмаклашиши керак.

Биз эркин демократик жамият қурмоқчимиз. Биз халқларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини тан оламиз ва ҳурмат қиламиз. Биз мамлакатларнинг ҳудудий яхлитлигини ва суверенлигини ҳурмат қиламиз. Биз барча можароларни музокаралар, сиёсий йўл билан ҳал қилиш тарафдоримиз. Биз тараққиёт фақатгина иқтисод, маданият, савдо-сотиқ ва маърифат соҳаларидаги алоқалар воситасида амалга оширилишини истаймиз.

Бу тамойиллар Ўзбекистон ташқи сиёсатининг негизини ташкил этади. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 48-сессияси минбаридан халқимизнинг ана шу умумбашарий қадриятларга содиқ эканини изҳор этиш шарафи менга насиб этганидан беҳад бахтиёрман!

Конституциямизнинг муҳим бир банди Оллоҳ таоло ато этган энг улуғ неъмат — инсоннинг яшаш ҳуқуқи ҳақида. Афсуски, собиқ Советлар империяси парчаланиб кетганидан кейин рўй берган ижтимоий портлашлар, турли келишмовчиликлар Марказий Осиё минтақасини ҳам четлаб ўтмади. Гап Тожикистонда, тожик-афғон чегарасида бўлаётган хунрезлик хусусида боряпти. Неча асрлардан бери ёнма-ён яшаётган Марказий Осиё халқларининг келажак тақдирини айри-айри тасаввур қилиш мумкин эмас. Биз Тожикистоннинг ички ишларига аралашмоқчи эмасмиз, лекин «қўшнинг тинч — сен тинч» деган кўҳна Шарқ мақолини унутмаслик керак. Барчангизга маълум, Ўзбекистон Марказий Осиёда хавфсизлик, барқарорлик ва ҳамкорлик масалалари бўйича Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг доимий ишловчи семинарини ташкил этишни таклиф қилди. Агар шу ниятимиз амалга ошса, манфаатдор мамлакатлар минтақавий хавфсизликнинг ишончли тизимини вужудга келтирган бўлур эди.

Азиз ватандошлар!

Бугун Конституциямизнинг бир йиллигини нишонлар эканмиз қилинган ишларга баҳо беришимиз лозим. Ўйлаб кўрсак, бир йил дегани абадият олдида жудаям қисқа фурсатдир. Лекин, сарҳисоб этадиган бўлсак, шу бир йил мобайнида республикамизда қанчадан-қанча воқеалар юз берди.

Ўзбекистон мустақиллигини эълон қилиб, ўзининг маънавий қадриятларини ва ақлий салоҳиятини тиклаш, иқтисодий ва ижтимоий соҳаларда туб ўзгаришлар, ижтимоий ҳимояни кўзда тутган ҳуқуқий демократик давлат пойдеворини қуриш даврига қадам қўйди.

Бир йилда 40 та янги қонун қабул қилинди. Ўзгариб бораётган шарт-шароитларни эътиборга олиб, илгари қабул қилинган қонун ҳужжатларига тузатишлар киритилди. Қабул қилинган бу муҳим қонунлар миллий давлатчиликни барпо этишга, эркин бозор иқтисодиётини ривожлантиришга, жаҳон ҳамжамиятидаги мамлакатлар билан фаол ҳамкорлик қилишга қаратилгандир.

Республикада қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш мақсадида демократик ислоҳотлар амалга ошириляпти. Бу ислоҳотлар барча ҳокимият тармоқларининг ваколатларини аниқ белгилаш ва улар ўртасида амалий ҳамкорликни йўлга қўйишни кўзда тутади.

Конституцияда Ўзбекистон халқаро муносабатларнинг тўла ҳуқуқли субъекти экани таъкидланган. Ҳозирги кунда мустақил Ўзбекистон халқаро ташкилотларнинг фаол аъзосига айланяпти, жаҳон хўжалигига уйғун ҳолда ривожланяпти ва ўзаро манфаатли муносабатлар ўрнатяпти.

Ўзбекистонни дунёдаги деярли барча нуфузли катта давлатлар тан олди. 70 дан ортиқ мамлакат билан дипломатик муносабатлар ўрнатилди. Ҳозирги вақтда Тошкентда салкам 40 давлат ўз элчихона ва ваколатхонасига эга. Республикамизнинг асрлар мобайнида ташқи дунёдан ажралиб қолганига барҳам берилмоқда.

Биз ташқи сиёсатимизни шакллантиришда конституциявий тамойилларга амал қилган ҳолда, аввало, ўз куч-қудратимизга, маънавиятимизга, кўп авлодлар меҳнати билан яратилган халқимиз салоҳиятига таянаяпмиз. Бу — ташқи муносабатларда очиқ, тенг ҳуқуқли ва ўзаро фойдали ҳамкорлик қилиш, халқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этган қоидаларига риоя этиш демакдир.

Ўзбекистон ўз мустақиллигининг илк даврида кўпгина обрўли халқаро жамият, иқтисодий ва молиявий ташкилотларнинг тенг ҳуқуқли аъзоси бўлди. Жаҳондаги энг катта мамлакатлар билан савдо-иқтисодий муносабатларни ўрнатди. Республиканинг ишончли, истиқболли ҳамкор сифатидаги обрў-эътибори анча мустаҳкамланди.

Туркия, Германия Федератив Республикаси, Франция, Буюк Британия, Голландия, Австрия, Корея Республикаси, Хитой, Индонезия, Малайзия, Ҳиндистон билан сармояларни рағбатлантириш ва ўзаро ҳимоя қилиш тўғрисида икки томонлама битимлар тузилгани халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлашда муҳим аҳамият касб этади.

Ташқи савдо муаммоларимиз кенгайди. Ҳозир у салкам 1,3 миллиард долларни ташкил этмоқда. Дунёдаги 50 дан кўпроқ мамлакатнинг фирма ва ширкатлари билан иқтисодий алоқа ўрнатилди. Ҳозир экспорт маҳсулотларининг 80 фоизга яқини Россия, Украина, Белорусь каби Ҳамдўстлик давлатларидан ташқари Туркия, Бельгия, Буюк Британия, Франция, Индонезия, Корея Республикаси, Америка Қўшма Штатлари, Финляндия Швейцария каби мамлакатларга юбориляпти.

Халқимизнинг олий манфаатларини инобатга олган ҳолда, давлатимизнинг иттифоқлар тузиши, ҳамдўстликларга ва бошқа давлатлараро тузилмаларга кириши мумкинлиги асосий қонунда белгилаб қўйилган. Ўзбекистон ана шу ҳуқуққа амал қилиб, Марказий Осиё давлатлари — Туркия, Эрон, Покистон билан биргаликда иқтисодий ҳамкорлик ташкилотига аъзо бўлди. Бу ташкилот доирасида давлатлараро транспорт йўлларини биргаликда қуришга доир лойиҳаларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишга фаол қўшилди.

Биз Тажан — Серахс янги темирйўли қурилишида ўз улушимиз билан қатнашяпмиз. Бу йўл Пекинни Истамбул билан боғлайдиган Трансосиё магистралининг таркибий қисми бўлади. Каспий денгизи соҳилида Оқтов бандаргоҳини қайта тиклаш, Хитой билан Покистонга бевосита чиқишга имкон берадиган Андижон — Ўш — Эргаштом — Қашғар ҳамда Ҳинд океанига йўл очадиган Термиз — Ҳирот — Карочи автомобиль йўллари қурилишида қатнашиш истагини билдирдик.

Ана шу магистралларнинг барпо этилиши Ўзбекистонни Европага, Форс кўрфазига, Ҳинд ва Тинч океанларига олиб чиқади ва жаҳон ҳамжамияти билан ташқи алоқаларни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Ҳозирги кунда халқаро валюта фонди, Жаҳон банки, халқаро молия корпорацияси, Европа қайта тиклаш ва тараққиёт банки иштирокида бир қанча йирик лойиҳалар ишлаб чиқилиб, амалга ошириляпти. Жумладан, бизнинг куни кеча Буюк Британияга қилган расмий ташрифимиз вақтида Европа қайта тиклаш ва тараққиёт банки билан битим имзоланди. Ушбу битимга кўра Республикада кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш ва олтин қазиб чиқарувчи «Ньюмонт — Зарафшон» қўшма корхонасининг молиявий таъминоти учун 160 миллион доллардан кўпроқ маблағ ажратиладиган бўлди. Дунёдаги энг катта жаҳон банки, Дойче-банк, Малайан банки, Креди коммерсаль де Франс каби бир қанча банклар Тошкентда ўз ваколатхонасини очган. Бугунги кунда республика 70 дан ортиқ хорижий банк билан ўзаро муносабатлар ўрнатган.

Ўзбекистонда истиқболли инвестиция лойиҳаларини рўёбга чиқаришда бутун дунёга машҳур бўлган чет эл компания ва фирмалари фаол қатнашмоқда. Уларнинг кўпчилиги ҳозир Ўзбекистонда ваколатхоналарини очиб, қўшма корхоналар барпо этишда иштирок этяпти.

Ҳозир республикада 900 дан кўпроқ қўшма корхона жаҳондаги 65 мамлакатдан келган шериклари билан биргаликда фаолият кўрсатаётир. Шунингдек, фақат хорижий сармоя билан барпо этилган 53 та корхона рўйхатга олинган. 1990 йилда республикада фақат 30 та қўшма корхона қайд этилган бўлса, улар шу йилнинг ўзидаёқ 310 тадан ортди.

Қўшма корхоналарнинг ҳар учтасидан бири халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришга, ҳар тўрттасидан бири эса хизмат кўрсатишга қаратилган. Бугунги кунда қўшма корхоналар салкам 100 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиши билан республика бозорини бойитишга кўмаклашмоқда.

Ички сиёсатимиз тоталитар тузумдан эркин бозор шароитига босқичма-босқич, қўпол инқилобий услубларни истисно этган ҳолда ўтишга қаратилди. Биз бозор муносабатларига ўз йўлимиз билан, беш асосий тамойилга асосланган ҳолда ўтаётганимиз ҳаммага аён. Маълумки, бозор муносабатларига ўтишни эълон қилиш билан янги иқтисодий муҳит ўз-ўзидан пайдо бўлиб қолмайди. Энг аввало, тегишли замин ва шарт-шароитларни, ҳуқуқий асосларни яратиш керак.

Шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак, биз мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш, бунинг натижаси ўлароқ, турли мулк шаклларини юзага келтириш ва уларнинг ўзаро тенглигини таъминлаш бўйича сезиларли ишларни амалга оширдик.

Иқтисодиётнинг турли тармоқларида хусусийлаштиришга оид 20 та давлат дастури қабул қилинди ва амалга ошириляпти. Шу кунга қадар 41,5 мингта корхона хусусийлаштирилди. Уларнинг 22 мингдан кўпроғи акционерлик ва жамоавий мулкчилик шаклига, 18,5 мингдан кўпроғи эса хусусий ва оилавий мулкчилик шаклига ўтказилди.

Маҳаллий саноат, савдо, умумий овқатланиш ва хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналари деярли хусусийлаштириб бўлинди. 22 минг шохобча «кичик» хусусийлаштириш билан қамраб олинди.

Кичик ва ўртача корхоналарни хусусийлаштириш билан бирга енгил саноат, автотранспортдаги ва қурилиш мажмуидаги йирик корхоналарни акционерлик жамиятларига айлантириш борасидаги ишлар авж олдирилди. Иқтисодиётнинг мана шу ва бошқа тармоқларидаги 423 та корхона хусусийлаштирилди.

Кўп тармоқли иқтисодиётни шакллантириш жараёни аграр сиёсатимизнинг ҳам таркибий қисми бўлиб қолди. Конституция ва мавжуд анъаналаримизга мувофиқ қишлоқда ердан фойдаланишнинг энг самарали шакллари қайтадан тикланяпти. Бундай шакллар ижара муносабатларига ва уюшган меҳнатга асослангандир.

Қайта ташкил этиш йўли билан 715 та давлат хўжалигидан 325 та жамоа хўжалиги, 296 та кооператив ва 90 та ижара хўжалиги тузилди. 735 та чорвачилик фермаси акционерлик жамиятларига айлантирилди. Қишлоқларда 65 минг гектардан кўпроқ унумдор ерга эга бўлган 6,5 мингтага яқин мустақил фермер хўжаликлари ташкил қилинди.

Давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш натижасида республика аҳолисининг кўпчилиги ўзини ҳақли равишда мулкдор деб ҳис қилди. Ҳозирда илгари давлатга қарашли бўлган бир миллиондан ортиқ квартира ёки жами давлат уй-жой фондининг 90 фоизи фуқароларнинг шахсий мулки бўлди. Шу билан бирга ҳар учта квартиранинг бири уларнинг эгаларига текин берилди. Улар уруш фахрийлари, ўқитувчилар, тиббиёт ходимлари, ижод ва илм кишиларидир.

Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш натижасида республикада янги мулкчилик муносабатлари юзага келяпти. Хусусий мулкчилик ўз ҳуқуқларини қарор топтирмоқда.

Конституцияга мувофиқ, хусусий мулк бошқа мулк шакллари каби даҳлсиз ва давлат ҳимоясидадир. Ҳозир қишлоқ хўжалигининг хусусий тармоғи аҳолига сутнинг тўртдан уч қисмини, гўштнинг салкам 70 фоизини, картошканинг 40 фоизидан кўпроғини ва жами сабзавотнинг ярмини етиштириб беряпти.

Нарх-наво ҳам бирданига эркин қўйиб юборилмади. Босқичма-босқич, кишиларнинг топиш-тутишини ҳисобга олган ҳолда эркин нархларга ўтилди. Энг зарур озиқ-овқат маҳсулотларига давлат дотацияси сақлаб қолинди.

Давлат, иқтисод, молия бошқарувини замон талабига қараб ўзгартириш ва такомиллаштириш, ишлаб чиқаришни бозор услубларига ўтказиш ва рағбатлантириш, соғлом рақобат муҳитини яратиш, банк тизимини ислоҳ этиш, умуман, бозор муносабатларини шакллантириш борасида бир қанча ишлар қилинди.

Конституциявий қоидаларга мувофиқ республикада замонавий солиқ ва кредит-банк тизими шаклланяпти, молия-бюджет сиёсатини амалга ошириш механизми такомиллаштириляпти. Ўз пул тизимимизни барқарор қилиш, миллий валютага ўтиш йўлида биринчи қадам қўйилди.

Лекин бир нарсани алоҳида таъкидлашни истардим: Ўзбекистон ички сиёсатида фуқаролар тотувлигини таъминлаш, эҳтиёжманд ижтимоий табақаларни ҳимоя этиш доимо етакчи ўрин тутди. Бугунги кунда бизнинг ҳақ эканимиз нафақат собиқ СССР ўрнида ташкил топган янги давлатларда, балки бутун дунёда ҳам тан олинди.

Бозор муносабатларига ўтиш бирдан-бир мақсад эмас. Конституцияда белгилаб қўйилганидек, давлат ўз фаолиятини инсон ва жамият фаровонлигини кўзлаб, ижтимоий адолат ва қонунийликни таъминлаш тамойиллари асосида амалга ошириши шарт. Республиканинг асосий қонунида фуқароларнинг меҳнат қилиш, ишсизликдан ҳимояланиш, қариганда ёки меҳнат лаёқатини йўқотганда ижтимоий таъминот олиш, малакали тиббий хизматдан фойдаланиш, таълим олиш ҳуқуқлари белгиланган. Шунингдек, илмий ва техникавий ижод эркинлиги ҳуқуқларини ижтимоий жиҳатдан пухта кафолатлаш қайд этилган. Ва бу ҳуқуқлар оғишмай турмушга жорий этиляпти.

Мустақиллик йиллари мобайнида аҳолини ижтимоий муҳофаза қилишнинг моҳият жиҳатдан янги механизми яратилди. Бунда аниқ иқтисодий вазият, мавжуд имкониятлар ҳисобга олинди.

Давлат энг аввало аҳолининг ижтимоий мададга муҳтож бўлган табақаларини ҳимоя қилишни ўз зиммасига олди. Бу иш ҳақи ва пенсияларнинг энг оз миқдорларини кафолатлашда, ҳаётий муҳим маҳсулотлар билан меъёрланган миқдорда таъминлашни ташкил этишда, товон тўловлари ва бошқа чора-тадбирларни амалга оширишда ўз ифодасини топди.

Нархлар эркинлаштирилиши муносабати билан шу йил мобайнида иш ҳақи, пенсия ва стипендияларнинг энг оз миқдорлари етти марта оширилди.

Бошқача қилиб айтганда, уларнинг ҳажми 1990 йилга нисбатан — 350, 1992 йилга қараганда — 12,5 баробар кўпайди. Ўртача маош эса тегишинча — 320 ва 12 баробар ўсди. 1 декабрдан бошлаб энг оз иш ҳақи 24300 сўмни, меҳнат пенсиясининг энг оз миқдори 26325 сўмни ташкил қиляпти. Бу мустақил давлатлар ҳамдўстлигига кирувчи бошқа мамлакатлардагига қараганда анча юқоридир.

Чакана нархлар, тарифлар ва пулли хизмат миқдори жорий йилда 1990 йилга нисбатан, мутахассисларимизнинг ҳисоб-китобига кўра, 320 баробар ўсган. 1993 йилда истеъмол молларининг нархлари ва хизматларнинг ҳақлари ўсиб боришига нисбатан аҳолининг пул даромадлари илдамроқ кўпайиб бора бошлади. Вужудга келган бу тамойилнинг барқарорлиги таъминлаб борилмоқда.

Республикамизда ўз истиқлол ва тараққиёт дастуримизни амалга ошириш борасида кўрилаётган чора-тадбирлар иқтисодиётимизнинг ва ҳаётимизнинг барча соҳаларида кутилган ижобий самараларни беряпти. Масалан, ялпи миллий маҳсулот ўтган йилги даражада бўлиши кутиляпти, яъни унинг пасайиши тўхтатилди. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш тахминан 6 фоиз ошади. Нефть (121 фоиз), табиий газ (104 фоиз) қазиб олиш, нефть маҳсулотлари, қора металлар прокати ишлаб чиқариш анча кўпайди. Хомашёни ўзимизда қайта ишлаш ва халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш (107 фоиз) миқдорлари ортиб боряпти.

Қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти, ўсиш суръатлари билан, 103 фоиз бўлиши кутиляпти. Биз шу йилги ҳосилдан тахминан 1 миллион 400 минг тоннага яқин пахта толаси ишлаб чиқара оламиз. Дон, картошка ва уаум етиштириш натижалари ҳам ўтган йилгидан анча яхши.

Молиявий аҳволимиз ҳам барқарорлашмоқда. Республика бюджетининг камомади ялпи миллий маҳсулотнинг 5 фоизидан ошмайди, бу эса халқаро мезонларга кўра молиявий барқарорликнинг далили бўлиб хизмат қилади.

Собиқ Иттифоқ таркибида бўлган мустақил давлатлар иқтисодининг бугунги ачинарли аҳволи билан таниш одамлар юқорида айтиб ўтилган рақамлар билан таққослаб, тегишли хулоса чиқариши мумкин.

Азиз юртдошларим!

Ўтган даврнинг натижалари ва якунлари ҳақида гапирар эканмиз, биз албатта барча қилган ишларимизга, фаолиятимизга танқидий кўз билан қарашимиз ва уларни шу нуқтаи назардан баҳолашимиз лозим. Халқимиз ҳақиқий ютуқларни ва амалий силжишларни, шу билан бир қаторда, ҳаётимизда йўл қўйилаётган камчиликлар, нуқсонларни, бой берилган имкониятларни ҳам кўриб турибди.

Янгиланаётган давлатга мутлақо янги иқтисодий асос керак. Бу яққол кўриниб турган ҳақиқатдир. Ислоҳотларни иқтисодиётимизга татбиқ этиш йўлида эришилган ютуқларимиз билан бир қаторда, ҳаётимиздаги кўп жараёнларда ислоҳотлар олға силжимай бир жойда тўхтаб қолаётгани, кутилган натижани бермаётганини кўрсатувчи кўп мисоллар бор.

Бугун биз республика миқёсида ислоҳот ўтказиш ҳақидаги дастур ва тасаввурга эгамиз. Лекин вилоят ёки туман, тармоқ ёки корхона даражасига ўтганимизда, кўпинча қолоқликка, тушунмовчиликка, ҳатто қарама-қаршиликка дуч келяпмиз.

Ислоҳотнинг олға силжишига халақит бераётган сабабларни аниқлаб, бу йўлдаги тўсиқларни бартараф этмасак, узоқ чўзиладиган иқтисодий турғунликка дучор бўлиш хавфи бор.

Ислоҳотлар уларни шунчаки ўтказиш учунгина керак эмас. Улардан мақсад иқтисодий фаолиятга эркинлик беришдир. Ишни шундай ташкил этиш керакки, бундан ҳар бир киши ислоҳотларнинг афзаллигини яққол сезсин. Уларнинг натижаларидан ҳақиқий манфаатдорлик пайдо бўлсин. Ислоҳотлар жараёни аниқ самара берсин.

Ҳозир олдимизда навбатдаги катта синов турибди. Давлат мустақиллигини ифодаловчи асосий шартлардан бири — ўз миллий пулимизни жорий этишдир. Биз халқимизга ҳам, халқаро ҳамжамиятга ҳам илгари бу масаладаги муносабатимизни бир неча бор айтганмиз.

Келгуси йилнинг энг муҳим вазифаси — ҳозирги муомалада бўлган «сўм-купон»лар асосида ўз миллий валютамизга ўтишдир.

Сўмимиз нуфузли, тан олинган валютага айланиши учун ҳаммамиз тер тўкиб меҳнат қилишимиз керак бўлади. Бу — сир эмас.

Иқтисодий ислоҳотнинг бошқа йўналишлари бўйича биз муайян тажриба орттирган бўлсак ҳам, пул муомаласини йўлга қўйиш — энг мураккаб муаммодир. Бугун масалани кўндаланг қўймоқ керак: сўмимизни мустаҳкамлай олсак, умуман иқтисодий ислоҳотларимиз муваффақиятини таъминлаган бўламиз, ҳақиқий иқтисодий мустақилликка эришамиз. Бу жараён нафақат давлатимизни, балки республикада яшаётган ҳар бир фуқарони синовдан ўтказади. Бунга тайёр бўлиб туришга даъват этаман.

Жамиятимизни қайта қуриш ишлари қанчалик мураккаб бўлмасин, биз бундан буён ҳам ислоҳотларга ва бу соҳада орқага қайтиш йўқлигига ишончни мустаҳкамлаш учун барча чораларни кўрамиз. Халқимизни авайлаб-асраб, пухта ўйлаб, зиммамиздаги улкан масъулиятни ҳис этган ҳолда иш тутамиз.

Яна бир муҳим масалага эътиборингизни жалб этмоқчиман. Бизнинг саъй-ҳаракатларимиз ҳаммага бирдек ёқмаётганини ўзингиз кўриб-билиб турибсиз. Жаҳон сиёсати ва иқтисодиётида қудратли Ўзбекистоннинг бўй-бастига ҳасад билан қараётган кучлар ҳали бор. Улар, аввалгидек, бизга сўзларини ўтказиш, биздан бой хомашё манбаи ва ҳар қандай товарни сотиш бозори сифатида фойдаланишни хоҳламоқдалар, ўз сиёсат ва тазйиқларини ўтказишга уринмоқдалар. Бунга ҳам тўғри баҳо беришимиз зарур.

Азиз дўстлар!

Ўзбекистон XXI аср арафасида жуда ҳам мушкул ва мураккаб, шу билан бирга ғоят масъулиятли ва шарафли даврни бошидан кечирмоқда. Машаққатли шароит бошқа давлатлар ўн йилликлар ва ҳатто юз йиллар мобайнида ўтган йўлни жуда тез, саноқли йилларда босиб ўтишни тақозо этмоқда.

Яна бир бор яхши англаб олайликки, муҳтарам биродарлар, биз жуда мураккаб ва нозик шароитда яшаяпмиз. Мустақиллик йўлидаги дастлабки тажрибаларни машаққатлар билан орттиряпмиз.

Шу муқаддас, азиз заминда яшаётган биродарлар! Эл-юртимиз, ватанимиз олдидаги фуқаролик бурчимизни яна бир бор англаб олишимиз даркор.

Ватанни севмоқ — иймондандур! Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳис-саломнинг ана шу мухтасар каломларида инсон ҳаётининг мазмун-моҳияти, унинг фазилатлари, яшаш тарзи ва мақсади ифода этилган.

Агар шу улуғ фазилат барчамизни онгимиздан, қалбимиздан жой топса, муқаддас ақидага айланса, ана шундагина олдимизда турган буюк мақсадларга эришмоғимиз мумкин.

Миллий мафкура ҳақида ҳозир кўп гапиряпмиз. Фикримизни, дунёқарашимизни ўзгартираётган бу муҳим масалада тезроқ сўздан амалий ишга ўтишимизни ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. Миллий мафкурани онгимизга сингдирувчи амалий тарбияни йўлга қўймоқ керак.

Нега шундай деяпман? Бунинг сабаби шуки, мафкуравий масалани ҳал этмасдан, уни амалда татбиқ қилмасдан туриб, Конституция белгилаб берган мақсадларга эришиш, у олдимизга қўйган талабларга жавоб бериш мушкул бўлади.

Янги мафкуранинг асл мазмуни — янгича, эркин фикрлайдиган, мутелик ва журъатсизлик туйғусидан мутлақо ҳоли, мустақил инсонни тарбиялашдир.

Янгича фикрлайдиган фозил инсон, энг аввало, фуқаролик бурчини тўла ҳис этадиган шахс бўлиши даркор.

Тан олишимиз керакки, турли иқтисодий ва сиёсий муаммоларни ечиш билан овора бўлиб, биз мафкура масаласига етарли эътибор беролмадик.

Агар сезган бўлсангиз, бизлар кўпроқ талаб қиламиз. Ҳуқуқ, эркинлик ҳақида кўпроқ гапирамиз. Бу ҳам аслида тўғри ва жуда адолатли. Чунки, инсон ҳуқуқини қонунда ва амалда таъминлай олмаган, бунинг учун етарли кафолатлар яратиб беролмаган жамият — демократик жамият эмас.

Аммо бу ишнинг иккинчи, бизлар кўпинча унутиб қўядиган жиҳати ҳам бор. Демократик жамият қуриш учун, демократик тамойилларни тўла қарор топтириш учун, энг аввало, шу мўътабар заминда таваллуд ва тарбия топган шахс, ўзини айнан шу юрт фарзанди деб билгувчи инсон ўз давлати, ўз халқи олдидаги, уни катта умидлар билан тарбия этган, вояга етказган жамият олдидаги бурчини адо этиши керак. Бу гап менга ҳам, сизга ҳам — барчамизга бирдай тегишлидир!

Содда қилиб айтганда, ҳар қайси фуқаро, ҳар биримиз: «шу давлат, шу жамият менга нима берди?» деб эмас, балки: «мен ўзим ватанимга, элу юртимга нима бердим?» деб ўйлашимиз ва шу ақида билан яшашимиз керак.

Модомики шундай экан, мафкура зиёсининг тарғиботчилари — яъни тарбиячилар, муаллимлар ва устозлар ҳақида алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Тарбиячи-устоз бўлиш учун, бошқаларнинг ақл-идрокини ўстириш, маърифат зиёсидан баҳраманд қилиш, ҳақиқий ватанпарвар, ҳақиқий фуқаро этиб етиштириш учун, энг аввало, тарбиячининг ўзи ана шундай юксак талабларга жавоб бериши, ана шундай буюк фазилатларга эга бўлиши керак. Бу унинг зиммасига жуда катта масъулият юклайди.

— Агар эсласангиз азиз биродарлар, қадим замонлардан бери бизнинг табаррук заминимизда тарбиячилар билан табиблар энг иззатли ва энг мўътабар инсон саналган. Шундай экан, бугунги сиёсатимизда ота-боболаримизнинг ана шу олижаноб анъаналарига содиқ қолиб, ёш авлодни ўстиришга, тарбиялашга дахлдор инсонларга биринчи навбатда қўлдан келганча эътибор кўрсатиб, уларга эҳтиром билдириб, алоҳида имтиёзлар бериш — давлатимизнинг муқаддас бурчидир. Бу келажаги буюк давлатнинг, эркин ва фаровон яшашга интилаётган жамиятнинг пойдеворига тамал тоши қўйиш билан баробардир. Юртимизга мард ва фидойи фарзандлар керак, азиз ватандошлар!

Ҳурматли дўстлар, биродарлар!

Ҳаётда шундай воқеалар бўладики, уларнинг аҳамияти вақт ўтган сари ортиб бораверади. Конституциямизнинг қабул қилиниши, унинг байрами куни ҳам ана шундай воқеалар сирасига киради ва бу мўътабар қомус — Асосий қонун қабул қилинган кун мустақил Ўзбекистон тараққиётида, ҳеч шубҳасиз бутун бир тарихий даврнинг гултожи бўлиб қолажак!

Мазкур Конституциямизнинг пайдо бўлишига, қабул қилинишига катта ҳисса қўшган фаолларимизга, шу залда ўтирган ноибларимизга миннатдорчилигимни билдириб, Асосий қонунимизни ҳаётга татбиқ этишда омад тилашга рухсат бергайсиз!

Азиз ватандошларим!

Аждодларимиз ўз фарзандларига ҳамиша тилаб келган сиҳат-саломатлик биз учун олий неъматдир. Агар одам соғлом бўлса, севикли ватанимиз ҳам соғлом бўлади, орзу-ниятларимиз амалга ошади, хонадонларимиз, юртимиз тинч бўлади.

Сизларнинг ҳаммангизга мустаҳкам соғлиқ тилайман!

Сизларни шу муқаддас замин — гўзал Ўзбекистоннинг Конституцияси куни байрами билан яна бир бор чин юракдан табриклайман. Барчангизга омад, бахт-саодат тилайман!

Танлаб олган йўлимизда, улуғ мақсадларга эришишимизда буюк боболаримизнинг ўлмас руҳи ҳамиша ёр, яратганнинг ўзи мададкор бўлсин!

ЎЗ ҚОНУНИНГ КУЧГА КИРГАН КУНИНГ БУГУН, КУНДУЗЛАРГА АЙЛАНГАНДИР ТУНИНГ БУГУН!

ШУКУҲЛИ КУНЛАР ТАРОВАТИ

ФАРҒОНА ШАҲАР ҲОКИМИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ДЕПУТАТИ АЛИШЕР ОТАБОЕВ БИЛАН МУЛОҚОТ

— Янги Конституциямизнинг фазилатлари ҳақида кўп гапирилаяпти. Сизнингча, унинг олдинги Бош қонунларимиздан асосий фарқи, афзалликлари нимада?

— Мустақил Ўзбекистоннинг биринчи Бош Қомусида жаҳондаги энг илғор, ривожланган, умуминсоний қадриятлар қатъий қарор топган давлатларнинг тажрибаси ҳисобга олинганлиги, мамлакатимиз ҳар бир фуқаросининг ҳақ-ҳуқуқлари аниқ ва пухта кафолатланганлиги жаҳондаги обрўли ҳуқуқшунослар, давлат арбоблари томонидан эътироф этилмоқда. Ўзбекистон Конституциясида аввалги Конституциялардан фарқли ўлароқ синфийлик, партиявийликдан асар ҳам йўқ. У жамики дунёвий неъматлар орасида энг улуғи — инсонга хизмат қилиш, унинг муносиб ҳаёт кечиришини таъминлаш, инсонпарвар ҳуқуқий жамият барпо этиш, демократия ва қонунийликни ҳурматлаш руҳи билан суғорилган. Шунинг учун ҳам бугун биз мустақиллик байрамидан сўнг энг катта байрам ҳисобланган Конституция кунига катта тайёргарлик кўрдик.

Шаҳримиз аҳолиси деярли икки ойдан буён ана шу шукуҳли кунлар таровати билан яшаб, меҳнат қиляпти. Ҳокимликда байрам тантаналарига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича махсус комиссия иш олиб борди. Барча корхоналар, ташкилот ва муассасаларда Конституциямизга бағишланган йиғилишлар, тантанали кечалар бўлиб ўтди. Умумтаълим ва ҳунар мактабларида эса «Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг асосий принциплари, инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари, бурчлари» мавзусида дарслар, маърузалар, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ташкилот ходимлари билан учрашувлар ўтказилди. Ўйлайманки, маданият саройлари, кутубхоналарда ташкил қилинган «Қонун бизнинг йўлбошчимиз», «Истиқлол ва истиқбол қомуси» мавзуларидаги кўргазмалар, савол-жавоб кечалари, давра суҳбатларига ҳам қизиқиш катта бўлди.

Фарғона шаҳри азалдан ўзининг хайрия тадбирлари, муҳтожларга ёрдам кўрсатиш ишлари билан довруғ қозонган. Фақат шу йилнинг ўзида мустақиллик байрами, Наврўз тантаналарида ҳокимият захирасидан камхарж оилаларга 3 миллион сўм ёрдам пули берилди. Ташкилот ва корхоналар кам таъминланган кўп болали минглаб оила, ногиронлар меҳнат ва уруш фахрийлари, якка-ёлғизларга катта саховат кўрсатди.

Умумхалқ байрамига бағишлаб футбол бўйича шаҳар мактаб ўқувчиларининг биринчилиги бўлиб ўтди. Шаҳар маҳаллалари ўртасида «Энг ибратли маҳалла», «Балли йигитлар!», «Иқбол», «Камолот — 93» кўриклари ташкил этилди.

«Ўзнефтниқайтаишлаш» корхонаси, «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмаси, газ аппаратлари, сунъий чарм, нон, ёғ-мой, фуран бирикмалари, кимё заводи, пойабзал ишлаб чиқариш бирлашмалари, меҳнат жамоалари Конституция қабул қилинганига бир йил тўлиши муносабати билан шанбалик ўтказганликларини таъкидлашни истар эдим. Шанбаликда ишлаб топилган маблағ асосан ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ҳал этиш, хайрия ишларига сарф қилинади. Вилоятдаги ўнлаб корхона ва ташкилотлар бу ташаббусга қўшилдилар

Байрам арафасида «Эмизикли болалар уйи», 100 ўқувчига мўлжалланган лицей, 280 ўринли болалар боғчаси фойдаланишга топширилди. Ўтган йили бор-йўғи 27,4 минг квадрат-метр уй-жой қурилган бўлса, шу йилнинг 9 ойида фойдаланишга топширилган турар-жойлар ҳажми 41,5 минг квадрат метрга етди. Биз яна йил охирига қадар хитойлик мутахассислар билан ҳамкорликда қурилаётган «Зиёрат» меҳмонхонаси, болалар тиш касалликлари вилоят болалар шифохоналарининг янги биноси ҳамда туғруқхона реанимация блокини фойдаланишга топшириш учун барча чора-тадбирларни кўраяпмиз.

Фуқаролар Ўзбекистон халқининг тарихий, маънавий ва маданий меросини авайлаб асрашга мажбурдирлар.

(Ўзбекистон Республикасининг Конституциясидан).

— Фарғонада турли миллат кишилари истиқомат қилишади. Шаҳардаги ўзаро дўстлик, байналмилалчилик ҳаракатлари, тадбирлари ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— Президентимиз Ўзбекистон фуқароларининг миллий тотувлиги, жипслиги ва аҳиллигини мустаҳкамлашга ҳамиша эътиборимизни қаратмоқдалар. Бу йил вилоятимизда «Аҳиллик йили» деб эълон қилинган. Шаҳримизда ҳам бу борада олиб борилаётган муайян ишлар ўз самарасини бермоқда. Зеро Фарғонада юздан ортиқ миллат ва элатлар вакиллари яшаб, истиқомат қилишади.

Ҳозирги кунда Шимолдаги баъзи дўстларимиз, Ғарбдаги айрим ғанимларимиз Ўзбекистонда руслар ва бошқа миллатлар учун яшаш қийинлиги, улар қистовга олинаётганлиги, ҳақ-ҳуқуқи топталаётгани учун кетиб қолаётганлиги ҳақида аюҳаннос солишяпти. Мен уларга аниқ фактлар билан жавоб бермоқчиман. Сўнгги беш йил ичида биринчи марта шаҳримизга бошқа миллатларнинг келиши кетишига нисбатан кўпайди. Шунинг ўзи ҳам бундай гапларнинг асоссиз, бўҳтон эканлигини кўрсатиб турибди.

Шаҳримизда истиқомат қиладиган жами миллатлар кутлуғ байрамга алоҳида тайёргарлик кўришди. 8-декабрь куни шаҳарнинг Дўстлик майдонида эрта тонгдан то оқшомга қадар театрлаштирилган саҳналар, тантаналар ўтказилади. Уларда қатнашиш учун корейс, немис, татар-бошқирд, славянлар маданий-миллий марказлари фаол иштирок этишади.

— Фарғона республикамизнинг энг чиройли шаҳарларидан бири. У ўзининг ободонлиги билан ҳам эл оғзига тушган.

— Биласизми, ҳар қандай шаҳарга ташриф буюрган меҳмон биринчи навбатда унинг озодалиги, осойишталигига қараб баҳо беради. Мен ҳар куни иш вақтимни эрта тонгдан шаҳар кўчаларини айланишдан бошлайман. Чунки шаҳримиз чиройи ва кўркамлигини сақлаб қолиш, уни келгуси авлодларимизга асраб-авайлаб етказиш ҳокимликнинг қолаверса, ҳар биримизнинг фарзандлик ва инсоний бурчимиздир.

Тўғри, кейинги йиллардаги иқтисодий қийинчиликлар туфайли ободонлаштиришга бироз эътибор сусайди. Аҳволни яхшилаш учун шаҳар коммунал хўжалигига янги 5 та замонавий трактор, турли механизмлар сотиб олиб бердик. 3 миллион сўмлик эҳтиёт қисмлар харид қилдик. Ҳар бир маҳалла, кўча, хонадон ўзига топширилган мавзе учун масъул ҳисобланади. Ҳар ойда «Энг тинч, осойишта маҳалла», «Тинч хонадон» кўрикларига якун ясалмоқда.

Ўтган йили 18 та юқори қаватли турар-жой бинолари таъмирланган бўлса, бу йил қайтадан 60 та уйга янги «либос» кийдирилди.

— Фарғона шаҳри сўнгги йилларда жаҳон саҳнига ҳам чиқмоқда. Айтишларича, у, Франциядаги шаҳарлардан бири билан биродарлашибди?

— Мустақиллик, янги Конституция Ўзбекистон билан жаҳон ўртасидаги алоқаларни кескин ривожлантириш учун кенг йўл очиб беряпти (мавриди келганидан фойдаланиб шуни айтмоқчиманки, Конституциямизга қатор хорижий олимлар, шу жумладан француз ҳуқуқшунослари ҳам катта баҳо беришгани ҳақида «Халқ сўзи»да ўқиб, бошимиз осмонга етганди). Маданий, иқтисодий алоқалар кундан кунга кучайиб бормоқда. Нафақат Шарқ, балки Ғарб мамлакатларида ҳам Ўзбекистонга қизиқиш ниҳоятда катта.

Президентимизнинг шу йил кузда Францияга қилган сафари ҳам бунга яққол мисол бўла олади. Ушбу ташриф Ўзбекистон, юртбошимиз учун кўрсатилган улкан илтифот эди, чунки у расмий давлат ташрифи ҳисобланиб, бундай иззат-икром фақат уч нафар давлат бошлиғига кўрсатилган, холос.

Сафарнинг нақадар юксак даражада ўтганини телевизордаги кўрсатув, газеталарда чоп этилган мақолалардан миллионлаб ўзбекистонликлар воқиф бўлишди ҳамда қалблари ифтихор туйғуларига тўлди.

Юртбошимизнинг Франсуа Миттеран билан мулоқотлари, ЮНЕСКОдаги қабул маросимлари, Франция сенатидаги, жаҳонга машҳур Версалдаги учрашув-у суҳбатлар ҳар биримизнинг юрагимизни ҳаяжонга тўлдирди. Хуллас, Франция давлат арбоблари, ишбилармонларининг юртимизга катта умид билан қараётгани ҳар қадамда сезилиб турди. Шуниям мамнуният билан айтмоқчиманки, француз дўстларимиз бизга Фарғонада нефтни қайта ишлаш корхонасини замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлаш, болалар шифохонасига эса медицина ускуналари етказиб беришда ҳам амалий ёрдамга тайёр эканликларини изҳор қилишди. Сафар чоғида Фарғона ва Франция шаҳарларидан бири билан биродарлик алоқасини ўрнатиш тўғрисида дастлабки фикрлашув бўлиб ўтди. Биз ўз таклифимизни француз дўстларимизга ҳавола қилдик ва ўйлайманки, ушбу масала ижобий ҳал бўлади.

«Халқ сўзи» мухбири
Набижон СОБИР
суҳбатлашди.

Йўлчи юлдузимиз

Турсунқул ДИЛМУРОДОВ, Касби туманидаги Насафий номли давлат хўжалиги иқтисодчиси:

— Аввалламбор мен Ўзбекистон фуқароси эканлигим билан фахрланаман. Сабаби собиқ Иттифоқ давлатлари ичида демократия энг ривожланган мамлакатмиз, деб жар солаётган айрим ҳукуматлар йиллаб ўз Бош қонунини ярата олмай юрган бир пайтда биринчилардан бўлиб дунёнинг кўпчилик аллома ва мутахассислари тан олган янги инсонпарвар Конституцияни яратиб қўйган юрт ўғлиман.

Гапнинг очиғи иқтисодчиларни анча-мунча нарса билан ҳайратлантириш қийин. Лекин янги Конституциямизда ижтимоий-сиёсий омиллардан ташқари, кишиларимизнинг иқтисодий онгини камолотга элтувчи, ўз ҳақ-ҳуқуқларимизни таниб олишга хизмат қилувчи қоидалар ҳам бор. Агар биз ана шу имкониятларимизни юксак қадрлаб, Асосий Қонунимиз қадрига чин маънода етиб яшасак, юртимизнинг эртаси ёруғ, индини янада фаровон бўлади.

Зариф ЗОИРОВ, Тошкент давлат техника дорилфунуни талабаси:

— Конституциямизнинг 41-моддасида айтилишича, ҳар ким билим олиш ҳуқуқига эга. Бепул умумий таълим олиш эса давлат томонидан кафолатланади. Мактаб ишлари давлат назоратидадир. Бозор иқтисодиётига ўтилаётган бугунги шароитда бундай ғамхўрликнинг аҳамияти катта. Айниқса, биз талабалар учун бу сўзларнинг қадр-қиммати жуда ҳам улуғдир. Мухтасар қилиб айтадиган бўлсак, Конституциямиз бизнинг йўлчи юлдузимиздир.

Суҳбатдош:
Ф. САНАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Халқимиз ҳаётига янги буюк саналар — Мустақиллик куни — 1 сентябрь ва Конституция қабул қилинган кун — 8 декабрь қўшилди. Бу икки сана бир-бири билан боғлиқ бўлиб, Ўзбекистон халқларининг катта байрамларидандир.

Собиқ Иттифоқ ва унинг таркибидаги республикалар Конституциялари дунёда энг демократик Конституциялар, деб тарғиб қилинар, лекин амалда бундай эмаслиги ҳаммага аён эди.

Ўзбекистоннинг янги Конституцияси ҳаётийлигини, халқпарварлигини амалда исботлаяпти, у халқаро майдонда обрў топаяпти. Шунинг учун уни ҳақиқий, демократик, жаҳон конституцион тараққиёти савиясидаги Бош Қонун деб аташга ҳақлимиз.

Бош Қонунимизининг муҳим принципларидан бири — инсон ҳуқуқларини ўзида намоён этишидир. Инсон ҳақида қайғуриш, ҳуқуқий нормаларга амал қилиш унинг муҳим анъанасидир.

Ўзбекистонда Конституцион нормаларга риоя қилиш ҳар бир фуқаро учун ҳам фарз, ҳам қарз. Шу ўринда Ўзбекистон Республикасининг Давлат Байроғи, Давлат Герби ва Давлат Мадҳиясининг қонуний тасдиқланиши ҳам муҳим тарихий воқеа эканлигини алоҳида таъкидлаш керак. Республика истиқлоли эълон қилинганидан кейин Ўзбекистоннинг байроғи, герби ва мадҳияси ҳақида қабул қилинган Қонунлар ниҳоятда муҳим конституциявий аҳамиятга эга.

Эндиликда республикамиз ўз пули — сўм-купонига эга. Унда ҳам гербимиз ёрқин ифода этилган.

Республикамизнинг ҳар бир фуқароси Давлат Байроғи, Герби ва Мадҳияси ҳақидаги қонун-қоидаларга қатъий риоя қилиши, уларни эъзозлаши, мадҳиямиз матнини яхши билиши муҳим анъанага айланмоғи лозим. Чунки уларга бўлган муносабат она-Ватанга бўлган меҳрнинг ифодасидир.

АҚШ, Франция, Англия, Германия сингари мамлакатларда Давлат Байроғига бўлган муносабатдан ўрнак олса бўлади. Иттифоқ мавжуд даврда асосий эътибор собиқ СССР герби, байроғи ва гимнига қаратилар эди. Иттифоқчи республикаларнинг Давлат рамзлари қоғозда эди, холос.

Ўзбекистон қиёфасини белгиловчи низомнома

Эндиликда Ўзбекистон Республикасининг Давлат Байроғи БМТ биноси олдида жаҳон давлатларининг байроғи қаторида ҳилпираб турибди. Бу билан республика барча фуқаролари фахрланади.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси — давлатнинг Бош Қонунидир. Бу қонунга асосан бир неча йил мобайнида янги қонунлар қабул қилинади. Конституция асосида миллий истиқлол мафкураси яратилади. Ўзбекистоннинг буюк давлатга айланиши учун амалга оширилаётган иқтисодий ва сиёсий тадбирлар билан бир қаторда истиқлол мафкурасининг рўёбга чиқиши ҳам беқиёсдир. Президентимиз таъкидлаганидек, «миллий истиқлол мафкураси халқимизнинг азалий анъаналарига, удумларига, тилига, дилига, руҳиятига асосланиб, келажакка ишонч, меҳр-оқибат, инсоф, сабр-тоқат, адолат, маърифат туйғуларини онгимизга сингдириши лозим».

Янги Конституциямиз мустақил Ўзбекистоннинг қиёфасини белгиловчи низомнома бўлиб қолади. У ёш давлат келажагининг асосидир. Шу нарсага эътиборни қаратмоқ керакки, Конституциямиз ҳали бозор иқтисодиёти ўз қиёфасини тўла намоён этмаган, ижтимоий муносабатлар барқарорлашмаган вазиятда қабул қилинди. Бу ҳолатлар Конституциянинг мукаммаллигига ҳеч қандай таъсир кўрсатмаган.

Бош Қонунимиз аҳоли барча табақаларининг, сиёсий оқимлар ва партияларнинг манфаатларини тўла ўзида акс эттирган. У шунчалик мукаммалки, давлатнинг сиёсий тизими, бошқариш, сайлов йўриқлари, давлат маҳкамалари дунё тажрибаси асосида белгиланган.

Конституциямизда шубҳасиз мамлакат ҳаётининг барча қирралари ўз ифодасини топган. Мамлакатимизда қабул қилинадиган барча актлар унга мос келади.

Айни вақтда конституцияларнинг яшовчанлиги ҳақида икки хил қараш мавжуд. Маълум гуруҳлар давлатнинг асосий қонуни узоқ даврлар мобайнида ўзгармас ҳолда бўлиши керак дейдилар. Олайлик, АҚШнинг ҳозирги конституцияси қарийб 200 йилдан буён деярли жиддий қўшимчаларсиз амал қилмоқда. Бошқача қараш тарафдорлари эса конституциялар ўзгартирилиб, ривожланиш босқичларини акс эттириб туриши керак, деб ўйлайдилар.

Ўзбекистон халқи кўпмиллатлидир. Республикада ўзбеклардан ташқари юздан ортиқ миллат ва элатларнинг вакиллари истиқомат қилади ва улар ўзбеклар билан бирга мамлакат халқини ташкил этади. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси мамлакатда яшайдиган барча миллат ва элатларнинг тиллари, урф-одатлари ва анъаналари ҳурмат қилинишини таъминлайди. Уларнинг ривожланиши учун шароит яратади, Ўзбекистонда 170 дан ортиқ маданий марказлар таъсис этилган. Бу марказлар ўз миллатининг анъаналарини ривожлантиришга қаратилган чоралар кўради ва Ўзбекистон ҳукуматидан тегишли мадад олади. Бинобарин Ўзбекистонда истиқомат қиладиган барча миллат ва элатлар ўз урф-одатларини сақлаган ҳолда ижтимоий ҳаётда фаол қатнашадилар.

Мустақил республикамиз халқлари Ўзбекистон Конституциясининг бир йиллигини қизғин кутиб олар эканлар, ушбу кунни байрам қилиш халқимизнинг катта анъаналаридан бирига айланиб қолишига ишонамиз.

Анвар АЪЗАМХЎЖАЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

«МАРДЛАР ҚЎРИҚЛАЙДИ ВАТАННИ»

Қайсики юртда алп қоматли, баҳодир ўғлонлар мижжа қоқмасдан юрт сарҳадларини ёвдан қўриқласа ўша юрт аҳли тинч меҳнат қилиб кечалари бехавотир ором олади. Яъни ўша диёрда тинчлик, хотиржамлик ва яратувчанлик кайфиятлари устивор бўлади. Мана шу маънода айтадиган бўлсак Мустақил Ўзбекистонимиз осойишталигини таъминлаш ҳам ниҳоятда муҳим масаладир.

Президентимиз фармонига биноан шу йилнинг 1 ноябридан бошлаб Республикамизда ёшларни ҳарбий хизматга чақириш жараёни давом этмоқда. Чақирилувчи ёшларни тиббий кўрикдан ўтказиш, оилавий шароитини ўрганиб, соғлом ва талабга жавоб берадиганларини ҳарбий хизматга юбораётирмиз.

Шу кунларда чақирув комиссиямизда ҳам ишлар қизғин. Ходимларимизнинг қўли-қўлига тегмайди. Ишларимизнинг унумли бўлишида туман ҳокимиятининг ёрдами қўл келяпти. Яна милиция, прокуратура, корхона ва ташкилотлар ҳамда тиббиёт муассасаларининг бераётган кўмакларини ҳам алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим. Лекин бир муаммо бизни қийин аҳволга солиб қўймоқда. Чақирилувчи ёшларимизнинг қонунларни яхши тушунмасликлари туфайли уларни қайта-қайта чақиришга тўғри келяпти.

Биз хизматга йўллаган ёшлар Республикамизнинг турли чеккаларида ҳарбий хизматни адо этишади. Аммо биз фақатгина хизматга жўнатиш билан чекланиб қолаётганимиз йўқ. Ёшларимиз хизмат қилаётган жойларга бориб, уларнинг ҳолларидан хабар олиб турибмиз. Тўқсон иккинчи-тўқсон учинчи йиллар давомида туманимиз ҳокими ташаббуси ва раҳбарлигида саккиз марта қисмларга делегациялар юборилди. Бу йил ҳисобида қочиб келганлар умуман йўқ.

Мана, Мустақил Ўзбекистонимизнинг Конституцияси қабул қилинган куннинг бир йиллигини нишонлаяпмиз. Барча фуқароларнинг Ватанни ҳимоя қилиши шарт эканлиги Асосий Қонунимизда қатъий белгилаб қўйилган. Бу эса ёшларимизнинг юрт ҳимоясида янада ботир ва қўрқмас, абжир ва довюрак бўлишларини тақазо этади.

Аҳмаджон ЮНУСОВ,
Тошкент вилояти, Тошкент тумани ҳарбий комиссариати бошлиғи.

Барча фуқаролар дам олиш ҳуқуқига эгадирлар.

(Ўзбекистон Республикасининг Конституциясидан).

ИФТИХОР

Юртим, бугун нур ўйнайди йўлларингда,
Озод қонун-қоида бор қўлларингда,
Йўлчи бўлиб йўлга бошлар йўриқноманг,
Бахт нафаси кезар ўнгу сўлларингда.

Ўз тамғанг бор, ўз мадҳиянг, ўз байроғинг,
Кездим, йўқдир она-юртим ҳеч адоғинг,
Темур бобом паноҳ бўлган мулкинг қўлда,
Кенгликларни кўзлар бугун кўз-қароғинг.

Дунё бўйлаб ўтаётган карвонинг бор,
Дунё тинглар тожу тахтли сарбонинг бор,
Озодликнинг туғ, байроғи қўлларингда,
Она юртим, яна қандай армонинг бор?

Ўз қонунинг кучга кирган кунинг бугун,
Кундузларга айлангандир тунинг бугун,
Дунё бўйлаб айланади она юртим,
Боболаринг кийган дўппи, тўнинг бугун.

Барот ЯРАШЕВ.

АКАДЕМИК ТЕАТРДА НИШОНЛАНДИ

Ҳамза номли театр бу сафар одатдан ташқари томошабинларни ўз бағрига олди.

Тошкент ижтимоий-таъминот техникуми ўқитувчилар ва талабалар жамоаси Бош қомусимиз қабул қилинган куннинг бир йиллигини тантанали нишонлаш учун бу ерга тўпландилар. Аввал бошида давлатимиз мадҳияси янграб, йиғилганлар унга ҳурмат бажо қилдилар. Шундан сўнг техникум директори Меҳмонали Ниёзов истиқлолнинг оламшумул аҳамияти, уни мустаҳкамлаш ва ривожлантиришда Конституциянинг роли, унда фуқароларга берилган ҳуқуқ ва бурчлар, Конституциянинг амал қилиши, жумладан, билим юртида бу борадаги ишлар ҳақида тўхталди. Республика Ижтимоий-таъминот, Олий ва ўрта таълим вазирликлари вакиллари жамоани байрам билан табриклаб, бўлажак меҳр-шафқат ходимларини қомусимиз талабларини пухта ўрганиш ва уни ҳаётга татбиқ этишга ҳозирдан тайёрланиш лозимлигини уқтирдилар. Байрам совғаси сифатида таълим-тарбия жабҳасида алоҳида ўрнак кўрсатган ўқитувчилар ва талабаларга мукофотлар топширилди. Йиғилиш техникум ҳаваскорлари ва отахон театр санъаткорларининг байрам дастурлари билан ниҳоясига етди.

Гулбаҳор АБДУЛЛАЕВА,
техникум ўқитувчиси.

Байрам совғалари топширилди

Фарғона вилоят шаҳар ва қишлоқларида, маҳаллаларида, ташкилот ва корхоналарида қутлуғ байрам Ўзбекистон Республикаси Конституцияси бир йиллиги тантаналари давом этмоқда. Куни кеча вилоят ҳокимиятига халқ хўжалигини тиклаш, катта Фарғона каналини бунёд этиш, марказий Фарғона ерларини ўзлаштиришда жонбозлик кўрсатган меҳнат фахрийлари таклиф этилиб, бир пиёла чой устида қабул маросими ўтказилди.

Вилоят ҳокими, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Мирзажон Исломов фахрийларни қутлуғ байрам билан самимий муборакбод этди. Ҳоким Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов раҳбарлигида олиб борилаётган ташқи ва ички сиёсат, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг аҳамияти ҳақида гапирди. Ҳоким фахрийларнинг катта гуруҳига байрам совғаларини топширди.

Худди шундай қабул маросими вилоятдаги ногиронлар, кам таъминланган оилаларнинг аъзолари иштирокида ҳам ўтказилди.

С. НАБИЕВ.

ПАНОҲДИР У БАРЧА ТИЛЛАРГА

Халқимиз Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси жумҳуриятимиз фуқароларининг муносиб ҳаёт кечиришлари, уларнинг тинчлиги ва миллий тотувлигини таъминлашига тўла ишонади. Чунки ушбу Асосий Қонун ўзини амалда оқлаяпти, халқнинг ишончини қозоняпти.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси биринчи бўлимининг биринчи боби 4-моддасида республикамиз Давлат тилига шундай таъриф берилади: «Ўзбекистон Республикасининг Давлат тили ўзбек тилидир. Ўзбекистон Республикаси ўз ҳудудида истиқомат қилувчи барча миллат ва элатларнинг тиллари, урф-одатлари ва анъаналари ҳурмат қилинишини таъминлайди, уларнинг ривожланиши учун шароит яратади».

Ўтган етмиш йил давомида буюк аждодларимиз сўзлашган, бебаҳо илмий ва бадиий асарлар яратилган ўзбек тилига бўлган эътибор шу қадар сусайган эдики, у асосан рўзғор тилига айланиб қолувди. Иккинчи «она тилимиз» деб эътироф этилган рус тили эса гуллаб яшнади.

1989 йил 21 октябрда «Давлат тили ҳақида»ги қонуннинг қабул қилиниши бу ҳолатга барҳам берди. Жумҳуриятимиз ҳудудида ўз она тилимизнинг ҳукмронлик қилишини таъминлаш йўлида хайрли тадбирлар амалга оширилди.

Республикамизда яшайдиган русийзабон халқларнинг ўзбек тилини ўрганишлари учун шарт-шароит яратилди. Тил ўргатувчи марказлар очилди. Барча олий ўқув юртларининг ўзбек талабалари фақат ўзбек тилида таълим олаяпти. Ўзбек тилида янги дарсликлар, дастурлар, луғатлар, сўзлашгичлар чоп этилмоқда.

Ҳозирги кунда юқорида қайд этилган ишларининг ўзигина кифоя қилмай қолди. Энди давлат тили ҳақидаги қонунни амалда янада тезкорлик билан қўллаш, унинг узвий қисми бўлган тил ўрганишни яхшилаш, унга қулай шароит ва эҳтиёж яратиш давр талаби бўлиб қолмоқда.

Республика парламенти томонидан «Ўзбек ёзувини лотин имлосига ўтказиш тўғрисида»ги қонуннинг қабул қилиниши ва «Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги Қонунни амалга киритиш тартиби ҳақида республика Олий Кенгашининг қарори «Давлат тили ҳақида»ги қонунда белгиланган тадбирларни амалга оширишда ҳал қилувчи босқич бўлиши табиий.

Конституцияда айтилганидек, мустақил Ўзбекистон Республикасида яшовчи барча миллат ва элатларнинг тиллари, урф-одатлари ва анъаналари ҳурмат қилинаяпти, уларнинг ривожланиши учун шарт-шароит яратилган.

Бизда газеталар фақат ўзбек тилида эмас, балки рус, қозоқ, тожик, турк ва бошқа тилларда ҳам чоп қилиняпти. «Народное слово», «Нурли жўл», «Овози тожик», «Заман-Ўзбекистон» газеталари шулар жумласидандир. Республика радиоси орқали ҳам турли тилларда эшиттиришлар бериб борилади. Шунингдек, Ўзбекистонда қозоқ, тожик, қирғиз, туркман, уйғур, татар, корейс, арман, яҳудий ва бошқа халқларнинг маданият марказлари бўлиб, улар ўз атрофига шу халқларнинг етук фан, маданият, санъат ва жамоат арбобларини бирлаштирган.

Ушбу келтирилган далилларнинг ўзиёқ жумҳуриятимизда истиқомат қилувчи барча миллат ва элатларнинг тиллари, урф-одатлари ва анъаналари ҳурмат қилинишини таъминланганлигидан, уларнинг ривожланиши учун шароит яратилганлигидан далолат беради. Демак, Асосий Қонунимиздаги назарий фикрлар амалиётда ўз аксини топмоқда.

Ўткир ШОКИРОВ,
Тошкент автомобиль йўллари институти Ўзбек тили ва адабиёти кафедраси мудири, филология фанлари доктори, профессор.

«ҲАЁТ ҚОМУСИ»НИНГ ЎРНИ КИТОБ ЖАВОНИДА ЭМАС

У ДОИМО ЭЛНИНГ ҚЎЛИДА, ДИЛИДА БЎЛМОҒИ КЕРАК

Ўзбекистон Республикаси Халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий ассоциациясида ҳуқуқшунос олимлар, санъаткорлар ҳамда бир қатор давлатларнинг жумҳуриятдаги элчихоналари вакиллари иштирокида давра суҳбати бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг бир йиллигига бағишланган йиғилишни ассоциация раиси Н. Ғойибов очди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси А. Азизхўжаев Асосий Қонуннинг яратилиш жараёни ҳақида йиғилганларга сўзлаб берди.

Суҳбат давомида элчихоналарнинг вакиллари, олимлар, мутахассислар мустақил Ўзбекистон Конституцияси хусусида ўз фикр-мулоҳазаларини баён этдилар.

Роберт ХАЧАТУРОВ,
Ўзбекистон Олий хўжалик суди раиси:

— Собиқ Иттифоқ даврида барча республикаларнинг Конституцияси бир хил қолипда эди. Ҳар бир миллатнинг ўз эҳтиёжи, миллий қадриятлари ҳисобга олинмаганди. Бунинг устига бу муҳим ҳужжатни халққа партия берар эди. Энди давлатга халқ тақдим этаяпти. Конституциянинг 106-моддасида «Ўзбекистон Республикасида суд ҳокимияти қонун чиқарувчи ва ижро этувчи ҳокимиятлардан, сиёсий партиялардан, бошқа жамоат бирлашмаларидан мустақил ҳолда иш юритади», дея аниқ белгилаб қўйилди. Бу бизнинг учинчи ҳокимият даражасида эркин иш юритишимизга имкон яратди.

Абдул Ҳаким ШАРЪИЙ ЖУЗЖОНИЙ,
афғонистонлик тарихчи олим:

— Яқин ўтмишдан барчага маълумки кўп йиллар мобайнида Афғонистон давлати ички сиёсатига совет империясининг аралашувидан афғон халқи кўп жабр кўрди. Худога шукрлар бўлсинким, Ўзбекистон ҳам мустақилликка эришди. Мана, бир йилдирки, ўзининг Конституциясига эга. Мен бу ҳужжатни қизиқиш билан ўрганиб чиқдим. Унинг 17-моддасида республиканинг ташқи сиёсат борасида тутадиган йўли аниқ белгилаб қўйилган:

«...Низоларни тинч йўл билан ҳал этиш, бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик...». Бу эса республиканинг бугунги юритаётган сиёсатига мос. Ўзбекистон Конституциясини шакл жиҳатдан ҳам, мазмун жиҳатдан ҳам олий ҳужжат дейишга ҳақлимиз.

Зикир МУҲАММАДЖОНОВ,
Ўзбекистон халқ артисти:

— Яқинда ўзини билимдон ҳисоблаб юрган бир кас «ўзбекнинг ўз давлати бўлмаган», деган асоссиз гапни айтди. Бу бир бўҳтон. Ўзбекистон давлати кўҳна массагетлар дейсизми, сўғдийлар дейсизми, ўша қадим замонларда илдиз отган эди. Бундан кейин эса, у гуллаб-яшнайверади.

Янги Конституциямизга икки нарсанинг киритилиши мени беҳад қувонтиради. Биринчиси вояга етган, меҳнатга лаёқатли фарзандлар ўз ота-оналари ҳақида ғамхўрлик қилишга мажбурийлиги; иккинчиси, бизнинг давлатда кишиларнинг миллати, ирқи, динидан қатъий назар тенг, деб белгилаб қўйилиши.

Холис ниятимиз шуки, Ўзбекистон келажакда Осиё юлдузи бўлиб қолса, ажаб эмас.

Шавкат АЛИ ШАЙХ,
Покистоннинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси.

— Бу муқаддас ҳужжат Ўзбекистон мустақилликка эришгач, бир йил мобайнида ишлаб чиқилганини таъкидлашни истар эдим. Ривожланган давлатлар тажрибасидан оқилона фойдаланилганини фақат қутламоқ керак. Бу китобни мен «муқаддас ҳужжат» дея атадим. У энди китоб жовонларини безабгина қолмасдан инсонларга ҳуқуқ қуроли бўлиб хизмат қилсин, қўллардан, диллардан тушмасин.

Амина КАРИМОВА,
Тошкент Давлат педагогика институти ҳуқуқ кафедраси мудири:

— Бизда аёллар жуда катта ҳуқуққа эга. Конституциямизнинг 46-моддасида «Хотин-қизлар ва эркаклар тенг ҳуқуқлидирлар», деб ёзиб қўйилган. Албатта, бундан хурсанд бўлиш лозим. Мен бир нарсани алоҳида таъкидлашни истардим: ўзбек аёллари момолардан мерос қадимий урф-одатлар, аёллик назокати, ибосини ҳеч қачон йўқотмасинлар.

«Халқ сўзи» мухбири Юсуф ҲАМИДОВ ёзиб олди.

ТАБРИКЛАЙМИЗ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Конституция куни олди Фармонига мувофиқ «Халқ сўзи» газетаси бўлим муҳаррири Абдусамад Йўлдошев «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналист» унвонига сазовор бўлди.

Ҳамкасбимизни бу юксак унвон билан самимий табриклаймиз, унга сиҳат-саломатлик, ижодий ишларида баркамоллик тилаймиз.

БАРҚАРОРЛИК ГАРОВИ

6 декабрь куни Ўзбекистон Республикаси қуролли кучлари зобитлари марказий уйида Тошкент гарнизони жангчиларининг мамлакат Конституцияси қабул қилинган куннинг бир йиллигига бағишланган тантанали йиғилиши бўлди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири, генерал-лейтенант Р. Аҳмедов маъруза қилди.

Учрашув қатнашчилари янги конституциянинг мамлакатимиз халқлари ҳаётидаги катта ижтимоий ва сиёсий аҳамиятини таъкидладилар. Ёш республиканинг қуролли кучлари мустақил Ўзбекистон конституциявий тузуғининг, ҳудудий яхлитлигининг, республикада тинчлик ва барқарорликнинг мустаҳкам гарови эканлиги қайд этилди.

Тантанали йиғилишдан сўнг катта байрам концерти кўрсатилди.

(ЎзА).

Тошкент шаҳар юридик коллежида ҳам улуғ байрам муносиб кутиб олинди. Шу муносабат билан ҳар бир курс ўзининг деворий газетасини тайёрлади. Уларда мустақил мамлакатимиз биринчи Асосий Қонунининг мазмун ва моҳиятини очиб берадиган қизиқарли материаллар ва суратлар ўрин олган.

СУРАТДА: деворий газеталарнинг муҳокамаси пайти.

Козим ЎЛМАСОВ олган сурат.

СУВЕРЕНИТЕТИМИЗ ИФОДАСИ

Мустақил Республикамизнинг биринчи Конституцияси ҳаётимизнинг ҳамма соҳаларига тез сингиб кетди ва ўзининг демократияга асосланган изчил Асосий Қонун эканлигини кўрсатди. Эндиликда муваффақиятли ишлаётган Бош Қонунимизни амалга оширишнинг юридик механизмини такомил яратиш зарур. Чунки Конституцияни амалга ошириш Асосий Қонунга асосланган жамиятни бошқаришнинг таркибий қисмидир.

Конституциянинг муқаддимасида унинг тарихий хусусиятлар ва асосий принциплари акс эттирилган. Уларга мувофиқ Ўзбекистон халқи ўзининг мухтор вакиллари сиймосида ҳозирги ҳаракатдаги Асосий Қонунимизни қабул қилди. Табиийки ундаги фикрларнинг пайдо бўлиши Бош Қонуннинг қабул қилинишидан бироз олдинроқ, 1990 йилнинг 20 июнида жумҳурият суверенитети тўғрисидаги декларация ва унга асосан «Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги қонун қабул қилиниши билан боғлиқдир.

Конституция биринчи бўлимининг тўрт боби давлат суверенитети, халқ ҳокимиятчилиги, Конституция ва республика қонунларининг олий кучга эгалиги, ташқи сиёсатимизнинг асосий принципларига бағишланган. Бу масалалар Конституциямизнинг 1—17-моддаларининг нормалари билан ҳам тартибга солинади.

Конституцион нормаларнинг амалга ошиши аввалambор, Республика давлат суверенитетини тўлиқ ҳаётга татбиқ этишда ифодаланади. Янги ташкил топган суверен, демократик давлат — Ўзбекистон Республикасини жаҳоннинг 160 дан ортиқ мамлакати тан олди. Узоқ ва яқин ҳориждаги давлатларнинг 200 га яқини икки томонлама шартнома ва келишувларга имзо чекди. Чет элларда республиканинг элчихоналари, консулликлари ва ваколатхоналарини яратиш ва уларнинг фаолият кўрсатиш жараёни бормоқда. Бизни элчихоналаримиз ҳам дунёнинг кўплаб мамлакатларида фаолият кўрсатмоқда. Тошкентда айни кунларда хорижий давлатларининг 20 дан ортиқ элчихонаси, консулликлари ишлаб турибди.

Ўзбекистон Республикаси ўзининг миллий-давлат ва маъмурий-ҳудудий тузилишини белгилайди, давлат органлари ва мансабдор шахсларнинг жамият ва фуқаролар олдидаги жавобгарлигини ўрнатади, ҳокимият ва бошқарув органлари тизимини аниқлайди.

Конституция нормаларини амалга ошириш самараси уларни ким амалга оширишига ёки бошқача айтганда шу механизм субъектларига, қатнашчиларига боғлиқ. Бу — аввало халқ, қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятлари, шу билан бирга алоҳида шахслар — фуқаролар ва уларнинг жамоат бирлашмаларидир. «Халқ, — деб таъкидланади Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 7-моддасида, — давлат ҳокимиятининг бирдан-бир манбаидир»... «Ўзбекистон халқини, — Конституциянинг 8-моддасига мувофиқ, — миллатидан қатъий назар Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари ташкил этади» Демак, республика Конституцияси аввало, Ўзбекистон халқини уни амалга ошираётган субъект деб эълон қилади.

Давлат Конституцияни амалга оширувчи энг кенг қамровли субъект, у бутун халқни ўз қамровига олади. Жамоат бирлашмалари, ташкилотлари эса фақат жамият аъзоларининг маълум қисмига ўз таъсирларини ўтказадилар. Шунга қарамасдан Конституция жамоат бирлашмаларининг аҳамиятини алоҳида таъкидлайди. Улар жумласига қуйидагилар киради: касаба иттифоқлари, сиёсий партиялар, олимлар жамиятлари, хотин-қизлар, фахрийлар ва ёшлар ташкилотлари, ижодий иттифоқлар, оммавий ҳаракатлар ва бошқалар. Уларнинг барчаси қонун билан белгиланган тартибда рўйхатдан ўтиши керак. Давлат жамоат бирлашмалари фаолиятига аралашмайди ва жамоат бирлашмалари давлат фаолиятига аралашувига ҳам йўл қўйилмайди.

Диний ташкилотлар ва бирлашмалар давлатдан ажратилган, давлат уларнинг фаолиятига аралашмайди.

Бош Қонунни амалга оширишнинг муҳим бўғинларидан яна бири ўзини ўзи бошқариш органлари, референдумлар ўтказиш ва бошқалардир. Юқоридагилардан шу нарса равшанки, Конституцияни ва умуман ҳуқуқий нормаларни амалга ошириш масаласи жуда муҳим. Бу муаммони бундан буён чуқур ва ҳар томонлама ўрганиб бориш зарур.

М. ФАЙЗИЕВ,
юридик фанлари доктори, профессор, ЎзФА фалсафа ва ҳуқуқ институти директорининг муовини.

УНИВЕРСИТЕТДА АНЖУМАН

Жаҳон иқтисоди ва дипломатия университетида «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва халқаро ҳуқуқ нормалари» мавзуида катта илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди.

Республика Ташқи ишлар вазирлиги билан мазкур ўқув юрти ҳамкорликда тайёрлаган бу йиғилишда республика Президенти девони, Ўзбекистон Олий Кенгаши, Конституцион назорат комитети, Олий ва Хўжалик судлари, Ташқи ишлар вазирлигининг масъул ходимлари ва Тошкентдаги олий ўқув юртларининг ҳуқуқшунос олимлари иштирок этдилар.

Анжуманда сўзга чиққан маърузачилар, мустақил мамлакатимизнинг биринчи Конституцияси илғор тажрибаларга таяниб ишлаб чиқилганини алоҳида таъкидладилар. Бош Қонун халқимизга инсон ҳуқуқлари, озодлик, ҳуқуқий ва адолатли давлатни қандай қуриш йўлларини очиб берди. Қонунийлик ва ҳуқуқ тартибот тантана қилмаса, қонун ва анъаналар ҳурмат қилинмаса янги ҳуқуқий давлатни ҳам барпо этиб бўлмайди. Мустақил Ўзбекистоннинг биринчи Конституцияси эса бу қоида ва меъёрларининг самарали амалга оширилишини бевосита таъминлайди.

Г. ЭРГАШХУЖАЕВА.

Ўзбекистон Республикасини ҳимоя қилиш — Ўзбекистон Республикаси ҳар бир фуқаросининг бурчидир.

(Ўзбекистон Республикасининг Конституциясидан).

ЖАҲОН АНДОЗАЛАРИГА МОС

Бизнинг олий мақсадимиз мустақиллик эди. Унга эришдик. Мустақилликнинг олий мақсади — ўзбек халқининг иззатини жойига қўйишдир. Дарҳақиқат, республикамиз собиқ Иттифоқ таркибидаги давлатлар ичида биринчилар қаторида ўзининг Асосий қонуни — Конституциясини қабул қилди. Шундай қилиб халқимизнинг ва давлатимизнинг ҳақиқий мустақиллиги олий юридик кучга эга бўлган қонун даражасида мустаҳкамланди.

Конституцияни яратиш жараёнида инсон ҳуқуқларини ҳурмат ва ҳимоя қилишга тегишли бўлган 150 га яқин халқаро ҳужжатлар, ривожланган хорижий давлатларнинг Асосий қонунлари синчиклаб ўрганиб чиқилди ва улардан давлатимизнинг ўзига хос хусусиятлари эътиборга олинган ҳолда ижодий фойдаланилди.

Асосий Қонуннинг халқчиллиги, унинг ҳақиқий демократия андозаларига мослиги ва ҳуқуқий давлат қуриш дастури эканлиги шунда кўринадики, унинг лойиҳасини яратишда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳужжатларига, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясига, халқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этган барча қоидаларига қатъий амал қилинди. Шунингдек, ривожланган демократик мамлакатлар, хусусан, АҚШ, Япония, Канада, Олмония, Франция, Португалия, Италия, Швеция, Туркия, Испания, Ҳиндистон, Покистон ва бошқа давлатларнинг Конституция тажрибасига таянилди.

Ташқи муносабатларда мустақил бўлиш ҳар бир давлатнинг эзгу нияти бўлиб, у мустақилликнинг зарурий шартларидан бири ҳисобланади. Давлатимиз ана шу зарур шартни қўлга киритганлиги учун ҳам жаҳоннинг нуфузли ташкилотларига аъзо бўлди. Хусусан, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, халқаро валюта фонди, Жаҳон қайта қуриш ва тараққиёт банки, Оврўпо қайта тиклаш ва тараққиёт банки ва бошқалар шулар жумласидандир.

Ватанимиз пойтахтида қатор мамлакатларнинг, хусусан, Туркия Республикаси, АҚШ, Ҳиндистон Республикаси, Эрон Ислом Республикаси, Франция, Олмония ва бошқа давлатларнинг элчихоналари фаолият кўрсатмоқда. Бундан ташқари Тошкентда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Халқаро валюта фонди, Жаҳон қайта қуриш ва тараққиёт банкининг вакиллари ҳам ўз фаолиятларини бошлаб юбордилар.

Ўзбекистон давлати халқаро муносабатларнинг тўла ҳуқуқли субъекти сифатида ўзининг ташқи сиёсатини Асосий қонуннинг 17-моддасида белгилаб қўйган. Унинг ташқи сиёсатини давлатларнинг суверен тенглиги, куч ишлатмаслик ёки куч билан таҳдид қилмаслик, чегараларнинг даҳлсизлиги, низоларни тинч йўл билан ҳал этиш, бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик қоидаларига ва халқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этилган бошқа тамойиллари ва нормаларига асосланади.

Мустақил давлатимиз Қомусида инсон ҳуқуқларини ҳимоя ва ҳурмат қилишга доир халқаро ҳужжатларга таянган ҳолда фуқароларнинг сиёсий, ижтимоий, маданий, фуқаролик, меҳнат ва бошқа ҳуқуқлари олий даражада мустаҳкамланган.

Хуллас, Президентимиз қайд қилганидек, «халқи юз йиллар мобайнида озодликни орзу қилган Ўзбекистон чинакам мустақилликни қўлга киритиб, гуллаб-яшнаши ва фаровонликка эришиши, тараққий этган демократик давлатлар қатори халқаро ҳамжамиятда муносиб ўрнини эгаллаши — биз кўзлаётган олий мақсаддир. Мустақил Ўзбекистоннинг биринчи Конституцияси бунинг ҳуқуқий кафолати бўлиб хизмат қилади».

Аҳтам ТУРСУНОВ,
Исматулла МАМАНОВ,
юридик фанлари номзодлари.

БАЙРАМГА БАҒИШЛАНДИ

Ўзбекистон экология ва саломатлик жамғармасида (Экосан) республикамизнинг Асосий Қонуни — Конституциянинг бир йиллигига бағишланган йиғилиш бўлди. Йиғилишни жамғарма раиси, профессор Ю. Шодиметов очди. Сўзга чиққанлар истиқлолимиз қомусининг қабул қилингани халқимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида муҳим тарихий воқеа бўлганини таъкидлаш билан бирга, жамғарманинг вазифаси атроф-муҳит бегуборлигига эришиш билан аҳоли саломатлигини яхшилаш, соғлом авлодни вояга етказишга кўмаклашишдан иборат эканига эътиборни қаратдилар.

(ЎзА).

ЭТ БИЛАН ТИРНОҚДЕКМИЗ

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИНИНГ НАВБАТДАГИ ИНСОНПАРВАРЛИК ЁРДАМИНИ ТОЖИКИСТОНЛИК ҚАРДОШЛАРИМИЗ ЗЎР МАМНУНИЯТ БИЛАН ҚАБУЛ ҚИЛДИЛАР.

Суратда: Ўзбекистон делегациясини кутиб олиш пайти.

Қўшни тожик халқи бошига ташвиш тушган кундан буён унинг қондош-жондош биродари — ўзбеклар ҳам оромини йўқотган. Чунки дўст қайғусини ўз қайғуси деб билиш — халқимизнинг улуғ фазилатларидан бири.

Қўшни юртда беҳаловатлик бошланганда ўзбеклар биринчилардан бўлиб қўмак қўлини узатгани, Ўзбекистон Республикаси ҳукумати, юртбошимиз Ислом Каримовнинг Тожикистонда тинчлик ўрнатилиши, ёш мустақил жумҳуриятда юз бераётган фожиали воқеаларга дунё ҳамжамияти эътиборини тортиш йўлидаги саъй-ҳаракатлари ҳаммага маълум.

Халқимиз номидан тожик биродарларимизга навбатдаги инсонпарварлик ёрдамини элтишга ҳозирлик кўрилар экан, ҳамманинг хаёлида бир савол чарх урарди: у ерда ҳозир аҳвол қандай экан?

Мана, Сурхондарё вилоятининг Денов тумани темирйўл бекатида бир вагон болалар пойабзали ва кийимкечаги, икки вагон ун ҳамда бир цистерна пахта ёғи қўшни республикага жўнатишга шайлаб қўйилди. Ўзбекистон Республикаси Фахрийлар кенгашининг раиси Бектош Раҳимов, Ички ишлар вазирлиги бошқармаси бошлиғи, Ўзбекистон халқ депутати Ботир Парпиев, Денов тумани ҳокими, республика халқ депутати Тилло Менглиев, қўйингки, ушбу сафарга масъул мутасаддиларнинг бари жонсарак. Хавфсизлик чоралари кўрилди. Тожикистонлик вакиллар ҳам ўз вақтида етиб келишди. Улар ҳозир республикада вазият барқарорлашаётгани, юк ортилган эшелон эсон-омон манзилга етиб боражагини айтишди. Шундан сўнг поезд Тожикистон сари йўл олди.

Душанбе шаҳар шоҳбекатида тўпланган қардошларимиз пок ниятли ўзбек халқининг меҳр-муҳаббати ва саховати ифодаси бўлмиш навбатдаги дўстона ёрдам юклари ортилган вагонларни зўр мамнуният билан кутиб олдилар.

Тожикистон Республикаси Олий Кенгаши Раисининг биринчи ўринбосари Абдумажид Дўстиев ўзбекистонлик журналистларга бундай деди:

— Бизга кўрсатилаётган ғамхўрликлар учун ўзбек халқига, Ўзбекистон раҳбариятига, Президент Ислом Каримовга мамлакатимиз аҳли номидан ташаккур айтаман. Халқимиз ўзбек қардошларимиз кўмагини ҳамиша ҳис этиб туради. Ўзбек халқи бизга фақат тинчлик-хотиржамлик, элимизга равнақ тилашини Тожикистоннинг етти ёшаридан етмиш ёшар кексасигача яхши билади. Бу — бир-биримизнинг тақдиримизга бефарқ эмаслигимиздан далолатдир. Тирноқни этдан ажратиб бўлмаганидек, ўзбегу тожикни бир-бирисиз тасаввур этиш қийин.

Инсонпарварлик ёрдами юклари кимларга тарқатилади? Бу саволга республика Олий Кенгаши раисининг ўринбосари Хўжааҳмад Ҳидиралиев қуйидагича жавоб берди:

— Тожикистон Вазирлар кенгаши қошида жумҳуриятимизга келган ёрдам юклари тақсимоти билан шуғулланувчи ишчи гуруҳи мавжуд. Юклар асосан эҳтиёжманд оилаларга тақсимланади.

— Ўзбеклар бизга ҳамиша суянч, — дейди кекса темирйўлчи Эшон Худойбердиев. — Афсуски, бузғунчилар ҳалиям тинчигани йўқ. Яқинда темирйўлда ҳалокат содир этилган эди, ўзбек қардошларимиз кўмаги билан йўлни тўрт кун ичида таъмирлаб олдик. Бизга нон-насиба келтирганингиз учун мингдан-минг раҳмат. Бугун дастурхонимиз обод бўлади, халқимиз ўша неъматларини қўлга олганида сизларни дуо қилади. Илойим, ўзбегу тожикни ҳеч қачон бир-биридан бегона қилмасин.

«Илойим, ўзбегу тожикни бегона қилмасин». Кекса темирйўлчи бу сўзларни ниҳоятда тўлқинланиб айтди. Дарҳақиқат, халқларимиз ўртасида ҳеч қачон айирмачилик бўлмаган. Ўзбегу тожик, қозоғу қирғиз азалдан иноқ-аҳил, қиз бериб, қиз олиб, қуда-анда бўлиб баҳамжиҳат яшаб келади. Аждодларимиз, ота-боболаримиз еру сарҳад, миллат талашиш нелигини билмаган. Чунки, бу кўҳна замин ҳаммамизга бирдек ватандир. Қизил империя даврида чегара тортиб, Туркистон халқларини бир-биридан ажратиб, ўзини «Улуғ оға» санаганлар қандай мақсадни кўзлагани бугун барчага аён. Энди кўзимиз очилди. Яна «улуғ оға»ликни даъво қилаётганлар шуни билиб қўйсинлар!

Тинчлик инсонга дунёдаги энг ардоқли калима экани, тинчлик ҳукм сурган жойдагина кулгу-табассум, яратувчилигу тараққиёт бўлиши мумкинлигини сафар чоғи қайта-қайта ҳис қилдик. Можаролардан зада бўлган тожик халқи ёруғ ва осойишта кунлар умиди билан яшамоқда. Биз бу кунлар тезроқ келишига тилакдошмиз.

Шуҳрат УМИРОВ,
ЎзАнинг махсус мухбири.
Тошкент — Термиз — Душанбе — Термиз — Тошкент.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64606.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирғап ВОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — Ж. Сафоев, навбатчи — О. Раҳимов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001. Буюртма Г—599. 97346 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2. Босишга топшириш вақти — 21.00 Босишга топширилди 00.30

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6